

58000

45A

„A könyv a szocialista kultúra
leghatalmasabb fegyvere!”
(Gorkij)

BORSODI KÖNYVTÁROS

A BORSOD MEGYEI KÖNYVTÁRAK
MÓDSZERTANI TANÁCSÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA

MISKOLC

1963

II-12

14

Tartalomjegyzék

Beköszöntő — — — — —	1
Varga Gáborné: Egységes megyei könyvtárpolitikát!	1
Hubai László: Az állományalakítás másik oldala —	3
Gáspár Mihály: A Miskolci Városi Könyvtár 1962. évi munkájáról — — — — —	5
Téri Tamásné: Az építómunkások könyvtárai —	6
Bárdos Józsefné: Új kezdeményezések a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár olvasószolgálati munkájában	6
Nagy Ernő: Szabadpolcos kölcsönzés tudományos könyvtárban — — — — —	7
Béres Bertalanné: Az olvasómozgalom fejlődése községünkben — — — — —	8
Mák Mihályné: A művelődési autó munkájáról —	8
Fazekas István: Tájékoztató munka a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban — — — — —	9
Nagy Gusztáv: Harmadfokú dokumentáció a Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárában —	10
Kereszti Béla: Tájékoztató a Diósgyőri Gépgyár Műszaki Könyvtárának tevékenységéről —	11
Kluger Lászlóné: Hol tart a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtár a helytörténeti anyag gyűjtése és feltárása terén? — — — — —	12
Dr. Benkő Csabáné: Tájékoztató munka a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár gyermekkönyvtárában — —	13
Téri Tamásné: „Becsület” könyvtár — — — —	14
Pásztor Károly: Könyvtári munka — könyvtári gondok a mezőcsáti járásban — — — —	14
Dicsi Árpádné: Békéscsabai tapasztalatok — —	15
Pályázati felhívás — — — — —	16
Hírek — — — — —	16

Szerkesztő bizottság:

Szőnyi László, dr. Zsidai József, Nagy Gusztáv,
Berecz József, Magyar András.

Főszerkesztő: Zircz Péter

Kézirat gyanánt

Felelős kiadó: Szőnyi László

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Miskolc mj. Város Tanácsa V.B. Művelődésügyi Osztálya pályázatot hirdet kerületi könyvtárvezetői állásokra.

Pályázhatnak azok a közművelődési önálló könyvtárvezetői, vagy kiemelt fiókvezetői gyakorlattal rendelkező könyvtárosok, akik a 134/1962.M.M.sz. rendeletben előírt könyvtárosi képesítéssel, nevezetesen: felsőfokú könyvtárosi szakképzettséggel, vagy középfokú könyvtáros szakvizsgával és öt- esetleg több éves szakmai gyakorlattal, valamint két idegen nyelv ismeretével rendelkeznek.

Fizetés a fenti rendeletben meghatározott 7025 kulcsszámú, Könyvtáros és 7026 kulcsszámú, Könyvtáros II. szerint, a szolgálati időtől és végzettségtől függően.

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
Könyvtáros feladatára a városkerület olvasószolgálatjának szervezése, az olvasók nevelése, a kölcsönzési és feldolgozási munka rendszeres ellátása, a rábizott könyvállomány védelmének biztosítása, a kerületi könyvtárhoz kapcsolódó peremvárosi letéti fiókok hálózati ellátása.

A pályázathoz mellékelendő:

légmagasabb iskolai végzettségi bizonyítvány,
könyvtárosi szakvégzettséget igazoló oklevél,
működési igazolás,
életrajz.

A pályázónak lakást nem tudunk biztosítani.

A pályázatokat legkésőbb 1963. május 31-ig kell beküldeni a Városi Tanács V.B. Művelődésügyi Osztálya, Miskolc, Tanácsház tér 8. sz. alatti címre.

817/1963.

Beköszöntő

A „Borsodi Könyvtáros” új folyama változott külsővel indul. A borítólapon módosulása új, bővült tartalmat takar: kiadványunkban a tanácsi közművelődési — községi, járási, megyei — könyvtárak problematikáján kívül ezentúl helyet kapnak megyénk egyéb típusú könyvtáraink eredményei, gondjai is. Ez a tartalmi változás azt a jelentős eredményt tükrözi, melyet megyénk egyetemes könyvtárügyének, összehangolt könyvtárpolitikájának megteremtése terén elértünk.

A Borsod megyei Könyvtárak Módszertani Tanácsa — ez a közelmúltban létrehozott megyei szintű tanácsadó és koordináló szervezet — arra hivatott, hogy a könyvtári jogszabályok, a felügyeleti szervektől, hálózati központoktól kiadott utasítások végrehajtásának szorgalmazása mellett, szoros együttműködést építsen ki a megye területén működő különböző típusú könyvtárak között. Hangsúlyoznunk kell: az együttműködés —, amely az állománygyarapítás koordinálásától kezdve az országos dokumentációs szolgáltatások közös propagandájáig a könyvtári munka szinte valamennyi területét felöleli — nem kerülhet ellentmondásba a könyvtárak önállóságával és a magyar könyvtárügy jól bevált hálózati elvével. Célunk nem gyengíteni, hanem közös erőfeszítéssel tapasztalataink, eredményeink kicserélésével elősegíteni megyénk különböző hálózatainak továbbfejlődését.

A Borsodi Könyvtáros a jövőben ennek az igyekezetnek kíván hangot adni azzal, hogy részletes tájékoztatást nyújt a tanács terveiről, működésének eredményeiről, határozatairól.

Kiadványunk továbbra is elsősorban a legnagyobb megyei könyvtárhálózat — a közművelődési (ezúttal már a szakszervezeti könyvtárakat is ideértve) könyvtárak — fóruma, de bő helyet kívánunk benne biztosítani a megyénk területén működő műszaki-termelési, mezőgazdasági, iskolai, egyetemi és főiskolai könyvtárak problematikájának is.

Magyánk ipari jellege, s az egyre fokozódó tájékoztatási igény kötelez bennünket arra, hogy behatóan foglalkozzunk a dokumentációs szolgáltatások hasznosításával, propagálásával. Az együttműködés, véleményünk szerint, nem lehet belterjes jellegű, nem korlátozódhat kizárólag a könyvtárakra. A könyvtáros feladatának csak akkor felelhet meg, ha munkájához igénybe veszi a társadalmi szervezetek, egyéb művelődési intézmények segítségét. Kiadványunkban ezért számot kell adnunk mindazokról a feladatokról, melyek a könyvtárak és a tömegszervezetek, művelődési otthonok kölcsönös kapcsolatában előttiink állanak.

Ha az elmondottakhoz hozzátesszük, hogy kiadványunkban vitacikknek is helyt kívánunk biztosítani, akkor nyilvánvaló, hogy a szerkesztő bizottságra nehéz feladat vár, amely eredményesen csak akkor oldható meg, ha ehhez a könyvtárosok, — mindenekelőtt megyénk könyvtárosai — hathatós segítséget nyújtanak.

Mindezekhez azonban az kell, hogy a kiadványt valamennyi Borsod megyei könyvtáros sajátjának érezze, és kiadásához tartalmas, színvonalas cikkek írásával, bírálatával segédkezet nyújtson.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG.

Egységes megyei könyvtárpolitikát!

Könyvtárainkra szocialista kultúránk fejlesztésében, dolgozóink általános és szakmai műveltségének emelésében további nagy feladat vár. Ez teszi szükségessé, hogy figyelmünket ismételten könyvtárainkra fordítsuk. Erkölcsi és anyagi erőinkkel összehangoltan, az eddiginél is jobban támogassuk.

A kulturális forradalom eredményeként megyénk területén is a különböző típusú könyvtárak százai jöttek létre, s ma már minden számottevő településen — üzemekben, iskolákban stb. — van könyvtár. A fejlődés eddigi szakaszában a könyvtárak egymástól függetlenül alakultak, működtek, s a különböző hálózatokhoz tartozók között alig volt némi kapcsolat. S amíg egyes hálózatokhoz tartozó könyvtárakat (tanácsi, szakszervezeti) megyei szinten fogták össze, másokat (iskolai, üzemi-műszaki) országos szinten az Országos Pedagógiai Könyvtár, illetőleg az Országos Műszaki Könyvtár (utóbbi az iparági szakkönyvtárak útján) irányította. Országosan ugyan volt mód a könyvtárak tevékenységének összefoglaló vizsgálatára, viszont megyei, járási, városi és községi szinten erre nem kerülhetett

sor. Ennek a furcsa szemléletnek s gyakorlatnak lett a következménye például, hogy a Központi Statisztikai Hivatal Borsod megyei Igazgatósága által évenként kiadásra kerülő statisztikai évkönyvben a könyvtárak tevékenységénél csupán a tanácsi könyvtárak adatai szerepelnek, meghamisítva ezzel a valóságot. Ugyancsak helytelen gyakorlatnak a következménye, hogy az a község, ahol csak szakszervezeti könyvtár működik (Rudabányán, Répáshután), statisztika szempontjából „könyvtárilag ellátatlan” községként szerepel, holott Rudabányán több mint 7000 kötetes szakszervezeti könyvtár működik évi 30 000 forintos könyvbeszerzéssel (a lakosság lélekszáma 3595), s e könyvtár látja el fiókkönyvtárán keresztül a község lakosságát is könyvvel. Egy megye könyvtárügyét a különböző könyvtári hálózatokhoz tartozó könyvtárak tevékenységének összességében szemlélhetjük csak helyesen. Ez a felismerés nem újkeletű, de napjainkig inkább csak gyenge kezdeményezések mutatnak arra, hogy változtatni akartunk a korábbi gyakorlaton és szemléleten. A kis könyvtárak összevonásának gondolata már a könyvtárügy szabályo-

zásáról intézkedő 5/1956. sz. törvényerejű rendeletben kifejeződik. A két legnagyobb közművelődési könyvtári hálózat együttműködését kívánta szolgálni a Művelődésügyi Minisztérium és a Szakszervezetek Országos Tanácsa között létrejött egyezmény. Hasonló céllal történtek megállapodások a Megyei Könyvtár és az Építésügyi Dokumentációs Iroda, valamint a Megyei Könyvtár és a KGM Műszaki Információs és Propaganda Intézet között, a tanácsi, illetőleg e két iparági szakkönyvtárhoz tartozó, megyénk területén levő üzemi-műszaki könyvtárak együttműködésének megteremtése érdekében. E megállapodások, egyezmények azt a célt szolgálták, hogy a különböző hálózatokhoz tartozó könyvtárak között minél erőteljesebb együttműködés alakuljon ki. E törekvések megvalósítását célozza a Borsod Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának 1961. augusztus 8-án kelt állásfoglalása. Ezek jegyében alakult meg 1963. január 17-én a Borsod Megyei Könyvtárak Módszertani Tanácsa.

Mi teszi szükségessé az egységes megyei könyvtárpolitika kialakítását? Az, hogy együtt lássuk megyénk minden könyvtárának a problémáját a telepítések, a szerzeményezés, a feldolgozás, a szolgáltatások, a propagandamunka tekintetében, sőt — tágabb értelemben — a könyvkereskedelmé tevékenysége vonatkozásában is. Az, hogy amikor megyénk könyvtárainak munkáját elemezzük, ne csak a tanácsi könyvtárak tevékenysége — eredményei, hibái — kerüljenek napirendre, hanem megyénk valamennyi könyvtáráé. Csakis így lehet a valóságnak megfelelő képet kapni, csakis így lehet biztosítani a további ésszerű fejlődést. „Számos hazai példa és más szocialista országok példája... arra utal, hogy könyvtáraink hatékonysága jelentősen megnövelhető a különböző típusú könyvtárak erőfeszítésének összehangolásával, együttműködésének intézményes biztosításával” — állapítja meg a MM és a SZOT 1959. május 1-én kötött (a bevezetőben hivatkozott) egyezménye. S ez a megállapítás nemcsak a tanácsi és szakszervezeti könyvtárra érvényes, hanem minden — más típusú — könyvtárra is. Ezért tartotta szükségesnek a Borsod Megyei Tanács V. B. kimondani: „A végrehajtó bizottság elvileg egyetért azzal, hogy ki kell alakítani a megye egységes könyvtárpolitikáját a közművelődési könyvtárak (tanácsi, szakszervezeti, iskolai, társadalom és tömegszervezeti) vonatkozásában.” Hadd tegyem hozzá, hogy az említett törekvések szellemében az üzemi-műszaki könyvtárakat — mindenekelőtt pedig megyénk legnagyobb műszaki-tudományos könyvtárát: a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárát — is bele kell vonni az egységes megyei könyvtárpolitikába. Természetes, hogy az egységes megyei könyvtárpolitika gyakorlatban nem érinti, s nem is érintheti a hálózatok önállóságát.

Az a körülmény, hogy a korábbi években egymástól függetlenül alakultak meg a könyvtárak, odavezetett, hogy egyes települések könyvtárral való ellátása viszonylag nagyon jól, másoké nagyon rosszul alakult. Minden hálózat, szerv csak akkor látta biztosítottának a dolgozók könyvtári szükségletének kielégítését, ha „saját” könyvtárral rendelkezett, ellenkező esetben „fehér folt”-ként jelentkezett a terület. S a valóban fehér foltot jelentő területek ellátása mai napig sem oldódott meg (egyres tanyák, nagyobb községek, városok peremkerületei stb.).

A könyvtártelepítés tehát az egyik terület, mely megköveteli az egységes szemlélet kialakítását. A megvalósítás során meg kell szüntetni az életképtelen, kis könyvtárakat, tartozzanak azok bármelyik hálózathoz. Ez a folyamat már megindult, de erősebb ütemben kell

végrehajtani. Dicsérendő az a kezdeményezés, melyet a tanácsi és szakszervezeti könyvtárak korábbi helytelen telepítésének megszüntetése érdekében dolgoztak ki, s melynek a gyakorlatban való megvalósítása is megkezdődött, valamint az a kísérlet, mely a tanácsi és iskolai könyvtárak rendezése érdekében megindult. Örvendetes, hogy ha lassan is, de megindult ez az egészséges folyamat.

A telepítések ésszerű megoldása lehetővé teszi, hogy az eddiginél helyesebb könyvbeszerzési politika alakuljon ki, mely a dolgozók könyvtári igényének jobb kielégítését biztosítja. Amikor a termelőszövetkezet könyvtárat hozott létre, szinte ugyanazokat a műveket szerezte be, mint a falusi könyvtár. Az iskolai könyvtárak ifjúsági állománya alig különbözött a községben levő tanácsi vagy szakszervezeti könyvtár ifjúsági állományától. A választék tehát nagyjából azonos volt, s így egyik sem tudta megfelelően kielégíteni az olvasók igényeit. De a nagyobb könyvtáraknál sem volt meg a megfelelő összhang az állománygyarapítás tekintetében. Dicsérendő az a kezdeményezés, mely a megye öt nagy műszaki könyvtára állománygyarapító tevékenységének összehangolása érdekében indult meg. Máris jelentős forint- és devizamegtakarítást sikerült elérni anélkül, hogy a dolgozók igényeinek a kielégítése csorbát szenvedne.

A könyvtári szolgáltatások területe különösen alkalmas az együttműködés kialakítására. Itt dől el, hogy a könyvtár mit és milyen színvonalon tud nyújtani a dolgozóknak. A műszaki fejlesztés, a mezőgazdaság megszilárdításának könyvtári segítése megköveteli a könyvtárak munkájának összehangolását; a cél az, hogy a legkisebb könyvtár is minél többet tudjon nyújtani az odaforduló olvasónak. Az országos szakkönyvtárak szolgáltatásai, kiadványai csak akkor érik el céljukat, ha azok ténylegesen eljutnak a felhasználóhoz, s a drága pénzzen előállított dokumentáció, kiadvány nem hever el egy-egy főmérnök íróasztalában: ha a bibliográfiák ténylegesen azok kezébe kerülnek, akiknek azt szántuk; ha a propagandamunkát összehangoljuk, s tervszerűen, tudatosan végezzük stb.

Az egységes könyvtárpolitika kialakítása, mint már erre utaltam, nem érinti az egyes hálózatokhoz tartozó könyvtárak önállóságát. Az egyes hálózatokhoz tartozó különböző típusú könyvtáraknak megvan a maguk sajátos alapfunkciója, ami meghatározza a tevékenységük tartalmát. A különböző funkcióknak megyei, járási, városi, községi szinten — azaz közigazgatási egységi szinten — való összehangolása legyen az alapja az egységes megyei könyvtárpolitikának. Meg kell teremteni a gyakorlatban is a könyvtárak közötti együttműködés feltételeit, s mindazokat a személyi és tárgyi akadályokat, melyek e helyes törekvés megvalósítását akadályozzák, félre kell tolni, meg kell szüntetni. Az olvasót, a könyvtárlátogatót tartsuk szemünk előtt, akinek közömbös az, hogy a könyvtárat ki tartja fenn, akit csupán az érdekel, hogy a könyvtár milyen anyagot tud számára biztosítani, milyen választék áll rendelkezésére, s a szolgáltatások milyen színvonalon történnek. Ez kell, hogy döntő legyen, s minden mást ez alá kell rendelni.

Nem könnyű egy megye (járás, város község) egységes könyvtárpolitikáját kialakítani, de érdemes a megvalósítás érdekében tevékenykedni. A különböző típusú könyvtárak között a megfelelő kapcsolatot, a munka összhangját biztosítani nem könnyű, de dicsérendő az igyekezet, amely ennek megvalósításán fáradozik. Az egyén is, a társadalom is nyer ezen. Ezért szükséges, hogy a jövőben még határozottabban törekedjünk az egységes megyei könyvtárpolitika kialakítására, megvalósítására.

VARGA GÁBORNÉ

Az állományalakítás másik oldala

Sok szó esik mostanában a könyvtárak állománygyarapításáról. Könyvtáraink évről évre növekvő anyagi lehetőségei az állomány állandó bővülését eredményezik. Ez az örvedetes fejlődés azonban a könyvtárak nagy részében a felduzzadt könyvanyag elhelyezésének gondjával párosul. A polcok megtelnek, a helyiségek szűknek bizonyulnak a beáramló új könyvek tárolására. Ennek a mind égetőbbé váló problémának a megoldása azt követeli, hogy behatóbban foglalkozzunk az állományalakítás másik oldalával: az apasztással.

Vannak kiadványok, amelyek megjelenésük idején jó szolgálatot tesznek a művelődni vágyó olvasóknak: egy-egy időszéri politikai eseményt, tudományos eredményt, technikai újdonságot ismertetnek népszerű formában, vagy igényesebb feldolgozásban; idővel azonban elvesztik aktualitásukat, az érdeklődés elfordul tőlük. Betöltötték funkciójukat, nincs többé keresnivalójuk a közművelődési könyvtár polcain. Előfordul az is, hogy bizonyos kiadványokból nagy példányszám kerül a könyvtárakba. Különösen abban az időben történt így, amikor a könyvtárak még nem önállóan szerzeményeztek. A régebbi alapítású könyvtárakban igen nagy mennyiségű kihasználatlan, elavult vagy fölös könyvanyag hever, aminek az elhelyezése egyre nagyobb gondot okoz. Ezek a könyvek a tárolási problémán túl egyéb bosszúságot is okoznak. Lerontják a könyvtári munka eredményeit, csökkentik az állomány kihasználtsági fokát.

Hosszú idő után végre központi rendelkezés született az elavult és fölös példányok kezeléséről. A művelődésügyi miniszter 175/1960. (M. K. 21.) M. M. sz. utasítása különbséget tesz elavult művek és fölös példányok között. Az elavult művek kivonásának kezdeményezését a hálózati központokra bizza, míg a döntést egy külön e célra létrehozott testület, a Könyvtári Minősítő Bizottság hatáskörébe utalja. Az elavult művek körének elbírálására pedig az Országos Széchényi Könyvtár jogosítja fel.

Az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ 1961-ben kiadott egy útmutatót az állami közművelődési könyvtárak számára elavult művek és fölös példányok kezeléséről. Ebben meghatározza, hogy elavult műveknek tekinthetők általában:

1. az olyan szakkönyvek, melyeknek adatai, megállapításai túlhaladtak, s ennél fogva a helyi olvasók igényei szempontjából haszontalanok;
2. az olyan folyóiratok, újságok, melyeknek használata hosszabb idő óta szünetel és nem tartoznak a közművelődési könyvtár helytörténeti gyűjteményéhez;
3. aktualitásukat veszített tudomány-népszerűsítő és politikai agitációs brosrák, tömegszervezeti kiadványok, amennyiben nem tartoznak a helytörténeti gyűjteményhez.

Az útmutató állománycsoportonként részletesebben is felsorolja az elavultnak tekinthető műveket (ismertéstől eltekintek, mivel az útmutató a járási könyvtárakban megtalálható). Ismerteti az elavult művek kivonásának módját is. Eszerint a kivonást annak a könyvtárnak kell javasolnia az előírt javaslati lapon, amelynek állományában az elavult könyvek vannak. A hálózati központ összegyűjti ezeket a javaslatokat, és saját javaslataival kiegészítve küldi tovább a minősítő bizottság titkárságához.

A minősítő bizottság döntése háromféle lehet:

- a) általános (minden könyvtárra kiterjedő). A könyvtárak erről a bizottság által kiadott jegyzékekből értesülnek;

- b) az elavultságot csak a könyvtárak bizonyos kategóriájára nézve mondják ki (pl. közművelődési könyvtárakban elavult, szakkönyvtárakban nem);
- c) egyedi döntés (erről a bizottság a javaslattevő hálózati központot közvetlenül értesíti).

Az elavultnak nyilvánított könyveket törölni kell az állományból és át kell adni a MÉH vállalatnak.

Ez az eljárás a gyakorlatban eléggé nehézkesnek bizonyult. Az utasítás megjelenése óta eltelt két év alatt mindössze egy, nem túlságosan terjedelmes, többnyire műszaki anyagot tartalmazó jegyzék jelent meg a Minősítő Bizottság által elavultnak nyilvánított könyvekről.

Könyvtárunk az utasítás megjelenése után nyomban tervezetet dolgozott ki az elavult könyvek kivonásának gyors lebonyolítására. Abból indultunk ki, hogy a korábbi években, a központi könyvellátás következtében, megközelítőleg azonos elavult anyag halmozódott a járási könyvtárakban. Feleslegesnek tartottuk ezért, hogy minden egyes könyvtár külön-külön tegyen javaslatot. Létrehoztunk egy háromtagú bizottságot, amely összeállította a kivonandó művek jegyzékét. Tovább azonban a bizottság munkája nem terjedt, mivel időközben megjelent a KMK útmutatója, amely oly módon szabályozta a kivonási eljárást, hogy a kollektív javaslatétel lehetőségét kizárta (egyedi elbírálás külön javaslati lapon, a könyv lelohelyének feltüntetésével).

Jelenleg tehát egyedül az az eljárás kínálkozik elfogadhatónak, amit az útmutató diktál. Járási könyvtáraink igazgatói vizsgálják át saját állományukat és tegyenek javaslatokat az elavultnak ítélt könyvek kivonására (úrlapok a megyei könyvtártól igényelhetők). A községi könyvtárak állományában található elavult művek kivonására ugyancsak a járási könyvtárnak kell javaslatot tennie.

A fölös példányok kivonási eljárása valamivel bonyolultabb. Az útmutató szerint minden könyvtárnak jegyzéket kell összeállítania a feleslegesnek minősített állományrészlegéről. A hálózati központ a jóváhagyott jegyzéket körözteti a hálózaton belül. A jelentkező igények kielégítése után a fennmaradt könyveket fel kell ajánlani az OSZK könyvelosztójának. Így kell tenni akkor is, ha a hálózati központ megállapítja, hogy a jegyzéket nem érdemes köröztetni. Amit a könyvelosztó sem vesz át, az felajánlható a kereskedelemnek. Az ezután megmaradó könyvekről kivonási javaslatot kell tenni a Minősítő Bizottsághoz, s csak ennek döntése után lehet a felesleges könyveket végleg kiiktatni az állományból.

Amint látjuk, elég hosszadalmas a dolog. Az útmutató megjelenése óta azonban olyan újabb fejlemények történtek, amelyek a végleges megoldás reményét közelebb hozták. Az OSZK könyvelosztója elhatározta, hogy a budai várban, ahová nemzeti könyvtárunk átköltözik, tároló raktárat létesít, s e célból összegyűjti a hazai könyvtárak fölös anyagát. Ez a terv a közművelődési könyvtárakat is érinti. Gyakorlati megvalósítása útján az első lépés, az anyag felmérése, már megtörtént. A könyvelosztó a tanácsai és szakszervezeti könyvtáraktól számszerű adatokat kért fölös állományokra vonatkozólag.

A helyzet áttekintése után állapítsuk meg, mit tehetünk jelenleg az elavult és fölös anyag kivonása érdekében. Kétségtelen, hogy az eddigi közömbösség nem tartható fenn tovább. A miniszteri utasítás végrehajtása egyrészt kötelező, másrészt a könyvtárak érdekében is áll. Az elavult könyvekkel kapcsolatban kettős a feladatunk: egyrészt tegyünk indokolt javaslatokat a

Könyvtári Minősítő Bizottsághoz, másrészt a bizottság által kibocsátott általános érvényű jegyzékek alapján végezzük el a törléseket. Ugyanakkor a Minősítő Bizottságtól azt várjuk, hogy gyorsítsa meg a hozzá érkező javaslatok elbírálásának és a jegyzékek kibocsátásának ütemét. A fölös példányokat vonjuk ki állományunkból (egyes helyeken ez már meg is történt), készítsünk róla jegyzéket és a könyveket csomagoljuk össze, hogy az

anyag bármikor szállítható legyen. A fölös anyagot az állományból törölni is lehet, de nem szabad megsemmisíteni, illetve a MÉH-nek átadni.

Jól tudom, hogy az állományapasztás végrehajtásától nem várhatjuk férőhely-gondjaink gyökeres megoldását, de legalább enyhíthetünk a szorongató helyzeten. S ha ez tőlünk függ, tegyük is meg érdekében, amit tudunk.

HUBAY LÁSZLÓ

A közművelődési könyvtárak 1962. évi főbb mutatói

Járás (város)	Könyv- állomány 1962-ben	Emelkedés Csökkenés	%	Olvasó 1962-ben	Emelkedés Csökkenés	%	Kölcsönzött 1962-ben	Emelkedés Csökkenés	%
Edelény	54 036	10 353	23	10 867	1 819	20	191 920	46 864	39
Encs	56 122	12 703	29	12 555	—30	—0,2	190 736	38 043	24
Mezőcsát	32 721	5 460	20	5 665	4	0,07	95 863	14 466	17
Mezőkövesd	42 387	8 556	25	7 805	776	11	160 644	36 202	29
Miskolc	53 615	11 762	25	10 249	1 092	12	182 007	48 705	36
Ózd	54 541	10 096	21	7 972	350	4	138 421	3 785	2
Sátoraljaújhely	64 651	10 462	19	11 342	396	3	215 001	—5 586	—2
Szerencs	53 353	12 816	31	10 131	1 543	17	208 160	56 605	37
Kazincbarcika	22 353	4 577	25	3 117	515	19	90 524	11 878	15
Összesen:	438 779	86 785	24	79 703	6 465	8	1 473 276	250 962	20
Megyei Könyvtár	77 201	9 811	14	6 801	117	1	194 211	13 045	7
Megyei hálózat összesen:	515 980	96 596	22	86 504	6 582	8	1 667 487	264 007	18
Miskolc város	62 942	19 341	44	6 589	1 383	26	299 187	88 121	41
Tanácsi hálózat összesen:	578 922	115 937	24	93 003	7 965	9	1 966 674	352 128	21
Szakszervezeti hálózat	332 010	81 190	32	37 153	7 926	27	776 209	—124 489	19
Iskolai (tanulói) hálózat:	45 210 v	2 111 v	4	*	*	*	57 348 v	28	0,04
	67 063 m	3 929 m	6	*	*	*	119 163 m	23 060	23
Közművelődési hálózat összesen:	1 090 268	207 096	23	130 246	15 891	13	2 919 394	250 727	9

* Az olvasók száma helyett a látogatók számát közli.

Járás (város)	Lakosság száma 1960-ban	A lakosság %-a olvasó	Egy lakosra jutó könyv	Egy olvasóra jutó könyv	Egy olvasóra jutó kölcsönzés
Edelény	66 216	16,4	0,81	4,9	17,6
Encs	69 673	18,0	0,80	4,4	15,1
Mezőcsát	39 558	14,3	0,82	5,7	16,9
Mezőkövesd	56 694	13,7	0,74	5,4	20,6
Miskolc	74 470	13,7	0,78	5,7	17,7
Ózd	91 721	8,6	0,58	6,8	17,3
Sátoraljaújhely	95 534	11,8	0,67	4,7	18,9
Szerencs	73 850	13,7	0,72	5,2	20,5
Kazincbarcika	15 285	20,5	1,46	7,2	29,0
Összesen:	583 001	13,6	0,75	5,5	17,2
Miskolc	143 364	9,3	0,97	10,4	36,9
Megye és város együt	726 365	12,8	0,79	6,2	21,1

A Miskolci Városi Könyvtár 1962. évi munkájáról

Az 1962. év a miskolci fiókhálózat további növekedését, könyvtáraink erősödését és az olvasómozgalom kiszélesedését eredményezte. Jelentősen emelkedett a kölcsönzött kötetek, látogatók, beiratkozott olvasók és a könyvállomány darabszáma:

	Evvégi eredmény		Emelkedés	
	1961.	1962.	db	%
Könyvállomány	43 601	62 942	19 341	44,2
Kölcsönzött kötetek	211 066	299 187	88 121	41,7
Látogatók száma	73 912	101 603	27 691	37,4
Beiratkozott olvasók	5 206	6 589	1 383	26,75
Intézmények száma	16	19	3	18,7

A hálózat fejlesztését részben új fiókok létesítésével, másrészt korábban szervezett intézményeink korszerűsítésével értük el: 220 000 forintos költséggel kerületi könyvtárat létesítettünk a Park* utca 3. sz. alatt. 180 000 forintos költséggel korszerűsítettük a Gömöri téri fiókot, valamint az I. Ker. Tanács 31 000 forintos támogatásával és társadalmi munkával fiókkönyvtárrá fejlesztettük a Baross Gábor utcai könyvkölcsönzöt.

Letéti fiókkönyvtárat létesítettünk Komlóstetőn, a II. kerületi munkásnegyedben. Könyvkölcsönzöt vittünk az Egytértés Tsz klubjába. Megkezdtük a martintelepi gyermekkönyvtár és több tsz fiókkölcsönző szervezését is.

A könyvállomány fejlesztésére 379 345 forintot fordítottunk. Ebből igen jelentős volt a Művelődésügyi Minisztérium 100 000 forintos, valamint az I. Kerületi Tanács 25 000 forintos támogatása. A könyvállomány felújítása során 738 kötetet köttettünk, ami az összes állomány közel egy százalékának felel meg.

Az olvasók szervezése terén elértük, hogy Miskolc lakosságából minden huszonnegyedik ember állandó olvasója valamelyik könyvtárunknak. Az olvasók számának

növekedését nemcsak az új létesítmények, hanem a könyvállomány gyarapodása és a választék bővítése is segítette, mert az 1383 új olvasóból ezideig 561 azoknak a száma, akik az 1962. évben létesített könyvtárakba iratkoztak be, míg 822 fő pedig a korábbi könyvtáraink olvasólétszámát gyarapította. Az egyes olvasórétegeknél jelentkező emelkedés a következő: 14 éven aluli 17,5%; 14—18 év közötti 24,7%, 18 éven felüliek 36,6%. A munkásolvasók számának növekedése 38%-os, ezzel elértük, hogy a felnőtt olvasóknak 22%-a munkás.

Rendezvényeink elősegítették a könyvtári munka színvonalának emelését. Az irodalmi és könyvismertető előadások száma 29-ről 61-re; a könyvkiállítások száma pedig 134-ről 310-re emelkedett.

Kiadványaink között nyolcféle plakát, falragasz, röplap (és egyéb apró nyomtatványok, meghívók) segítette könyvtáraink népszerűsítését. A könyvtárosképzés során, a képesítési rendelet szellemében készítettük fel a könyvtár dolgozóit a bizonyítványok, oklevelek megszerzésében: minimumvizsgát tett 16 részfoglalkozású könyvtáros, 3 fő pedig a középfokú vizsgával járó oklevelet nyerte el. A középfokú tanfolyam első évfolyamára öt főt írtattunk be. A könyvtár többi dolgozója pedagógus- és könyvtáros továbbképzőn, valamint egyetemi oktatásban vesz részt.

Az elmúlt évek tapasztalatai mutatták, hogy a könyvtárosok körében nagy érdeklődés nyilvánult meg egymás munkája és eredményei iránt. Ez természetes is, hiszen a statisztikai jelentés elkészítése után minden könyvtáros szeretné saját munkájának eredményét a hasonló könyvtárak és hálózatok eredményeihez mérni.

A közölt táblázat ennek az igénynek kíván eleget tenni. A kerületi könyvtárak adatait tartalmazzák a letéti kölcsönzők, fiókok adatait is, szükségét láttuk ugyanis az utóbbiak adatainak felsorolását is.

GÁSPÁR MIHALY

Miskolc mj. Városi Tanács könyvtárhálózatának 1962. évi eredményei

Sor-szám	Kerületi könyvtárak	Könyvállomány db	Olvasók száma	Látogatók	Kölcsönzött kötetek	Letéti fiókok száma
1.	Diósgyőr	10 757	1 065	16 385	47 285	2
2.	Martintelep	11 103	1 068	19 424	57 539	2
3.	Hejőcsaba	11 053	1 361	22 263	65 593	3
4.	Tapolca	5 465	636	12 362	37 700	—
5.	Vasgyár	5 760	635	9 313	27 586	1
6.	Központban	14 273	1 399	19 376	52 988	4
7.	Park úti*	4 526	405	2 480	10 496	—

Miskolc város összesen: 62 942 6 589 101 603 299 187 12

Letéti kölcsönzők, fiókok:

Hámor	773	104	1 460	4 342
Ómassa	665	90	422	910
Baross Gábor utcai	1 233	112	1 456	4 202
Szirma	1 055	177	2 346	7 547
Bónis-telep	1 167	121	2 672	8 015
Görömböly	1 195	168	2 623	7 505
Kun Béla utcai	1 385	270	4 513	12 914
Komlóstető*	1 148	101	646	2 033
Gömöri téri	1 990	211	3 395	8 514
Egytértés Tsz	350	55	125	271
Tanácsklub	124	20	337	1 034
Idegen nyelvű	3 948	112	794	1 818

* Jelzett könyvtárak az év során létesültek.

Az építőmunkások könyvtárai

Borsod megye területén 20 000 építőmunkás könyvellátását az Építők Megyei Könyvtárához tartozó 74 letéti és 31 fiókkönyvtár biztosítja. A letéti könyvtárak állománya 50 és 2000 kötet között van, a dolgozók létszámától függően. Könyvanyagukat valamennyien a központi könyvtártól kapják, és onnan cserélik (elvileg negyedévenként egy alkalommal).

A gyakorlatban azonban a könyvtárak magas száma, és azok javarészenek távolsága, valamint a központi könyvtár létszámhiánya miatt ez nem lehetséges. A központi könyvtárban mindössze két munkaező dolgozik. Feladata a rendszeres szerzeményező és feldolgozó munkán kívül 105 könyvtár összefogása és irányítása, könyvcseréik lebonyolítása, a könyvtárosok szakmai képzésének biztosítása, különféle irodalmi estek, szellemi fejtörők, író-olvasó találkozók stb. rendezése. A legnagyobb nehézséget a könyvtárak távolsága jelenti:

5 könyvtárunk Miskolctól	10 km távolságban van
19 „ „	15—20 „
17 „ „	25—30 „
2 „ „	33—35 „
23 „ „	40—45 „
2 „ „	50—60—70 „
1 „ „	84 „
1 „ „	101 „
1 „ „	114 „

Könyvtárosaink közül tiszteletdíjat csak 8 kap, a többi társadalmi munkás. Ezeket az embereket nehéz a termelő munkából elvonni, munkaidő után pedig 60—80 km távolságból bejönni Miskolcra könyvet cse-

rélni még nehezebb. Ahol ez a probléma másképpen nem oldható meg, postán küldünk ki könyvet. Ha mi megyünk ki könyvtárellenőrzésre, egy nap vonattal csak egy könyvtárunkat tudjuk elérni.

Közvetlenül ellátott könyvtárak számának csökkentésére, és a távolsági nehézségek leküzdésére azt a megoldást látjuk célszerűnek, hogy a számunkra fontosabb gócpontokban: Sátoraljaújhely, Ozd, Tarcal olyan központi letéti könyvtárakat hozunk létre, melyek ellátják a környékbeli vállalatok könyvtárait is. Ezt természetesen már nem lehet társadalmi munkás alapon megvalósítani, ehhez tiszteletdíjas könyvtáros beállítása szükséges, és helyiségi-, szekrényprobléma is jelentkezik. Eddig a szakszervezeti könyvtárhálózatban nem volt érvényben egy olyan rendelkezés, mely megszabta volna azt, hogy ki minősül tiszteletdíjas könyvtárosnak, mi szabja meg a tiszteletdíj mértékét. Nem feltétlenül a könyvtáros eredményeitől függött az, hogy kap-e tiszteletdíjat, hanem inkább a szakszervezeti bizottságok jóindulatán vagy a könyvtárosok erélyességén. A SZOT Elnökség idevonatkozó 1961-es határozata nagy segítséget jelent számunkra, mert pontos normákhoz szabja a tiszteletdíjak összegét, és ezzel a mi munkánknak is nagyobb lehetőségeket biztosít. A továbbiakban most már a szakszervezeti bizottságok segítségadásán áll vagy bukik, hogy megvalósíthatjuk-e terveinket, ami azt jelentené, hogy egyelőre 15 közvetlenül ellátott letéti könyvtárral tudnánk csökkenteni hálózatunkat, és így időnk jutna a többi könyvtárakkal való alaposabb foglalkozásra, valamint a könyvtármunka egyéb területeinek ellátására.

TÉRI TAMÁS NÉ

Új kezdeményezések

a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár olvasószolgálati munkájában

Az olvasószolgálati munka könyvtáraink azon területe, melyen keresztül közvetlenül érintkezünk az olvasók széles táborával, segítjük kulturált szórakozásukat, szakmai ismereteik bővítését, mélyítését, s szélesítjük azok táborát, akik eddig még nem ismerték fel az olvasás jelentőségét életük minden területén. Állandóan foglalkoznunk kell olyan új módszerek bevezetésével, melyekkel lemérhető eredményeket kell elérnünk egész megyénk lakosságának kulturáltságát illetően.

Könyvtárunk olvasószolgálati csoportja felmérte az adott lehetőségeket olyan rendezvények rendszeresítésére, melyek a legszorosabb összefüggésben vannak egész könyvtárunk előtt álló célkitűzésekkel, feladatokkal. Olyan döntés született, hogy a munkásfiatalok részére a már nélkülözhetetlen az érdeklődési körüknek megfelelő témájú irodalmi előadássorozat megrendezése, ugyanakkor elengedhetetlen a szocialista módon élő, gondolkodó és dolgozó fiatalok szocialista világnézetének kialakítása szempontjából az olvasómozgalom fejlesztése könyvtárunkon belül. Az idősebb olvasók megnyerésére pedig megalakítottuk a „Könyvbarát Kört”, elsősorban abból a célból, hogy mint lelkes aktívák, megismerve a könyvtár nevelési elveit, erősítsék a kapcsolatot városunk lakossága és a könyvtárak között, népszerűsítői legyenek a mindennapi életben a szocialista irodalom nagyszerű alkotásainak és alkotóinak.

Az irodalmi esteket könyvtárunk olvasótermében havonta egy alkalommal tartjuk. Az előadássorozat folya-

matos sikere érdekében kapcsolatot kerestünk a Városi KISZ-bizottsággal, az MTH-intézetekkel, az üzemi KISZ-titkárokkal, a középiskolák KISZ tanácsadó tanáraival, akiknek segítségével célunkat nem érhetnénk el, hiszen ők élnek a munkásfiatalok között, ők találkoznak velük a leggyakrabban, s közvetlenül nevelik, formálják jellemüket, egyéniségüket. A nyolc előadás konkrét tervét elkészítettük, plakátot kinyomtattuk, melynek egy részét a város területén kiragasztattuk, másik részét kiküldtük az iskoláknak, intézményeknek, üzemeknek. Az előadások az alábbi témakörrel foglalkoznak: A könyv a tudás fája; Új jelenségek a szovjet irodalomban; A mai magyar líra; A magyar próza; A dalnak lenge szárnyán; Szerelmem, elviszlek én; Nagy írók — nagy regények; Az ifjú ember alakja a magyar és világirodalomban. Az előadásokat szavaltatok, zene-számok, felolvasások, dramatizálások teszik vonzóvá, változatossá. Az első előadás látogatottsága azt igazolta, hogy nagy az érdeklődés, s nem lesz hiábavaló fáradozásunk, törekvésünk.

Az irodalmi estek kapcsolódnak a József Attila Olvasómozgalom célkitűzéseire is. Minden előadáson javaslat hangzik el a témával kapcsolatos olyan irodalmi alkotásokra, melyek könyvtárunkban, illetőleg az üzemi, iskolai könyvtárakban megtalálhatók. Olvasószolgálati csoportunk értékelte a mozgalomban való szereplését és arra a következtetésre jutott, hogy többet kell tennie a jövőben annak érdekében, hogy a könyvtá-

runkba járó fiatalokat kielégítsük, segítsük az egyes fokozatok alapján az eredmények elérésében. Sok fiatal nálunk jelentkezett az olvasómozgalomba való bekapcsolódásra. Külön megjelöljük személyi lapjukat, s igazoljuk a művek elolvasását. Író-olvasó találkozót rendezünk számukra. Az ifjúság részére ajánló, annotált katalógust készítettünk, külön ajánló polcokat állítottunk fel, s olyan műveket helyeztünk el rajta, melyeknek elolvasása e célt teljes mértékben szolgálja. Eddigi tapasztalatunk, hogy szívesen nézegetik ezt a katalógust, s nagy számban visznek könyveket a külön polcra. 1963 elején megbeszélést tartunk azokkal a fiatalokkal, akik nálunk jelentkeztek a részvételre, s velük együtt értékeljük az eredményeket és hiányosságokat. Áprilisban ünnepélyes jelvénykiosztást tartunk könyvtárunkban, melynek szervezésében erőteljesen fogunk támaszkodni fiatal olvasóinkra. Decemberben pályázatot hirdettünk részükre, melynek célja szintén a figyelem felhívása olyan művekre, melyeknek olvasását szükségesnek, érdekesnek tartjuk.

A könyvtárak szerepe e mozgalomban nem lebecsülendő. Figyelemre méltó azonban az a tény, hogy eddig nem volt meg a KISZ-bizottság és a könyvtár között az a jó kapcsolat, mely döntő — véleményünk szerint — a sikeres munkában. Tervünket benyújtottuk a KISZ-bizottságnak, s ma már a KISZ-titkári értekezleteken részt veszünk, elmondjuk törekvéseinket, sikereinket, felvetjük nyíltan a hiányosságokat s közösen foglalunk állást egyes vitás kérdések tisztázása után. Felszámoltuk azt a helytelen szemléletet, hogy csak a könyvtár tud tenni a mozgalom érdekében, s ezen belül az olvasó-

tábor széleskörűvé tételében. Közös a cél, közösnek kell lenni erőfeszítéseinknek is, hiszen egész társadalmunk érdeke a szocialista világnézetű ifjúság nevelése. Természetesen szemléltető propagandákkal is szolgálunk kell elgondolásainkat, s ebben sok jó módszer áll a könyvtárak rendelkezésére. Használjuk fel azokat!

A felnőtt, idősebb korosztályú olvasókról sem szabad megfeledkeznünk, és a könyvtárunk előtt álló, s egyre növekvő feladatok megoldásához igénybe kívánjuk venni segítségüket. A „Könyvbarát Kör” megismerve terveinket, és olvasottságát felhasználva, népszerűsítőivé válhat a könyvtárnak, s az olvasásnak egyaránt. Társadalmunkban elfoglalt helyük minden esetben alkalmas arra, hogy városunk lakosságának kulturális fejlődését szolgálják. Lelkesedésük, kultúra- és irodalomszeretetük, élettapasztalatuk, munkakörük, helyes politikai látókörük nagy segítséget jelentenek számunkra. Még szorosabbá teszik a könyvtárunk kapcsolatát az étellel, a gyakorlattal. Javasataink, véleményük, megállásai sok új kezdeményezésre adhatnak lehetőséget. Reméljük, sikerül a velük való kapcsolatot olyan szorossá tenni, hogy ők is magukénak érzik majd a könyvtárakat, s annak célkitűzéseit.

Lehet, hogy új alapokra fektetett kezdeményezéseink ma még nem mutatnak számokkal mérhető eredményeket, de minden könyvtáros tudja, hogy sok olyan eset van, amikor nem a számok a döntőek, hanem azok az elbeszélgetések, viták, előadások, találkozók, melyeken olvasóink mondják el megváltozott véleményüket, nézetüket, s érezzük, hogy mindebben nekünk is volt részünk.

BÁRDOS JÓZSEFNE

Szabadpolcos kölcsönzés tudományos könyvtárban

A KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRHÁLÓZATOK BÀN rövid idő alatt nagy népszerűsége telt szerkezetű szabadpolcos kölcsönzési mód. A tanácsi és szakszervezeti hálózaton kívül azonban eddig nem terjedt el, mivel a közfelfogás szerint erre nincs is lehetőség. Erre a hiedelemre az a meggondolás vezetett, hogy a tudományos kutatómunka jellege összeegyeztethetetlen az alkalmoszerű böngészéssel, a kutatók (vagy egyetemi hallgatók) határozott igényekkel keresik fel a könyvtárakat illetve az irodalomkutatás eszközei a bibliográfiák, dokumentációs lapok, vagy legalábbis a könyvtári szakkatalógusok, nem pedig néhány ezer szabadpolcra helyezett szakkönyv.

EZ A KÖZFELFOGÁS igaz, de figyelmen kívül hagy néhány fontos körülményt. Először is: közismert tény, hogy mindenki csak egy bizonyos, viszonylag elég szűk szakterületen lehet szakember, csak ezen a területen igényel felsőfokú szakirodalmat, míg más szakterületek iránt az átlagolvasó színvonalán érdeklődik. Ebből következik, hogy a tudományos kutatók vagy az egyetemi hallgatók a szakterületükön tudományos, egyébként pedig közművelődési jellegű igényekkel fordulnak a könyvtárakhoz. Másodsor: egy olyan intézménynél, mint pl. egy egyetem, az adminisztratív és technikai dolgozók száma több százat tesz ki, és ez az olvasóréteg általában kizárólag közművelődési szinten és jelleggel olvas — ha van rá mód, az egyetemi könyvtárban. Ezenkívül az alapvető egyetemi könyvtári funkciók szempontjából is számításba lehet venni a szabadpolcos kölcsönzés bevezetését. A hallgatók szakkönyvigénye ugyanis mennyiségileg elsősorban a tankönyvekre és segédkönyvekre, tehát viszonylag kisszámú műre szorítkozik, melyeket a könyvtárnak nagy példányszámban

kell beszerezni. Mechanikus raktározási rend esetén a kért könyv előkeresése meglehetősen hosszadalmas, mivel az illető mű különböző példányai esetleg a raktár legkülönbözőbb részein nyertek elhelyezést. A leggyakrabban igényelt tankönyvek és segédkönyvek szabadpolcra helyezésével a könyvek kiválasztása közvetlenné válik (kiiktatódik a katalógusban és a raktárban történő keresés), csökken a raktári munka és meggyorsul a kölcsönzés.

Végül a miskolci egyetem sajátosságai is hozzájárultak a szabadpolc bevezetéséhez, hiszen a központtól távolos Egyetemvárosban a könyvtár közművelődési részfeladatait a területi funkció is növeli.

A FENTI MEGGONDOLÁSOK alapján a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára (a korábban létrehozott kis szépirodalmi válogatópolc felhasználásával) 1962 szeptemberében a kölcsönző helyiségében egyelőre elég szerény keretek közt bevezette a szabadpolcos kölcsönzést. Mintegy 35 polcfolyóméteren helyezték el nagy példányszámban (megkülönböztető jelzéssel ellátva) a legkeresettebb műszaki, természettudományi és ideológiai könyveket, ezenkívül szépirodalmi és egyéb közművelődési anyagot, melyet, mivel állandóan cserélődik, nem láttunk el megkülönböztető jelzéssel. A szabadpolcos könyvvállományt a nagy példányszámban keresett könyvek összes raktári számát tartalmaló kézikatalógus egészíti ki.

AZ ELSŐ EREDMÉNYEK azt bizonyítják, hogy a szabadpolcos kölcsönzés (a fenti keretek között) egyetemi könyvtárban is sikerrel alkalmazható. A kölcsönzés meggyorsult, a csúcsgazdálkodás időszakban továbbra is elkerülhetetlen várakozást könnyebbé teszi a böngészés,

a szabad megtekintésre kihelyezett közművelődési anyag pedig (önmagát propagálva) kiterjesztette a műegyetemi hallgatók érdeklődési körét, ami a forgalmi adatokon is lemérhető.

Hasonlítsuk össze egyrészlől az 1962. I. félévi eredményeket, másrészlől a szeptember—decemberi adatokat (csak a kikölcsönzött könyvekről van szó) az előző év hasonló időszakával. A fellendülés az alábbi arányokban mutatkozik:

Időszak	Kölc. könyvek %-os emelkedése	E b b ő l	
		8-as szak	7,9-es szak
I. félév	141%	139%	174%
szept. 1—dec. 31.	148%	219%	900%

A táblázat adatai arra mutatnak, hogy a kölcsönzés fellendülésének az üteme meggyorsult, és ezen belül ugrásszerűen megnövekedett a közművelődési anyag forgalma. Ha emellett figyelembe vesszük, hogy ez év januárjában, a vizsgaidőszak ellenére a szépirodalmi könyvek kölcsönzése 1962 januárjához viszonyítva megkétszereződött, míg a 7 és 9 szakok forgalma 19-szerese az egy évvel előbbinek, megállapíthatjuk, hogy a műszaki könyvanyag ugyancsak nagymérvű forgalom-emelkedése mellett, és azzal nem ellentétben, a szabadpolc bevezetése elősegíti az egyetemi könyvtár járulékos, azonban korántsem elhanyagolható közművelődési jellegű feladatainak a jobb ellátását.

NAGY ERNO

Az olvasómozgalom fejlődése községünkben

Községünk — Gagybátor — a várostól eléggé távol esik. Lakosainak száma mintegy 700. A lakosság kb. 70 százaléka termelőszövetkezeti dolgozó, míg a többi bányász, illetőleg ipari munkás. Községünk lakosságának kulturális és egyéb célokra való mozgósítása korábban nagy gondot okozott. Ma már községünk kulturális helyzete jó irányban halad. Ezt állapította meg az 1962. évi december 6-án megtartott községi tanácsülés is. Ugyancsak ezen az ülésen értékelték könyvtárunk eddigi munkáját is. 1957-ben vettem át a könyvtár vezetését. Ekkor 150 kötet könyve volt a könyvtárnak és 12 gyermek, valamint 8 felnőtt olvasója. Legfontosabb feladatommak tartottam a felnőtt lakosság megnyerését az olvasómozgalom számára. Sikerült mellém állítani, illetve kiépíteni egy olyan kis aktívahálózatot, melyre nyugodtan támaszkodhattam. Tagjainak igen nagy részük van abban, hogy eredményeink ezen időhöz képest

nagyon megnövekedtek. Nem volt ez könnyű feladat, de a KISZ és a felnőttek megnyerése döntő fontosságú volt céloim eléréséhez. Megjegyezni kívánom, hogy éppen abban az időben a KISZ-fiatalok és az idősebbek nagyon elzárkóztak e mozgalom elől. Igyekeztem változtatossá tenni a könyvtári napokat. Meghívókat küldtem szét, s a látogatások, agitációs munkám eredményhez vezetett. Ma már 562 darab könyvtári könyvünk van és 181 állandó olvasónk. Egy-egy nyitvatartás alkalmával 50—60 kötet a kölcsönzött könyvek száma. Olvasómozgalmunk tehát jó irányban halad, s meg kell dicsérenünk a KISZ-szervezet tagjait, akik igen lelkes olvasói könyvtárunknak.

A helyiség már kicsinek bizonyul, bővítését a községi tanács — a járási tanáccsal karöltve — tervbe vette.

BÉRES BERTALANNE

A művelődési autó munkájáról

A művelődési autók legfontosabb feladata a tanyai települések, puszták, majorok és az egészen apró községek művelődési lehetőségeinek javítása. A múlt művelődéspolitikája sajnálatosan rányomta bélyegét e települések lakosságának műveltségére, szükséges tehát, hogy nagy gonddal vegyük figyelembe sajátosságaikat és igényeiket.

A művelődési autóval ellátandó települések helyzete szükségessé, az autók technikai adottsága pedig lehetővé teszik, hogy a népművelési munka különböző ágait együttesen alkalmazzuk.

A művelődési autók rájuk váró feladatoknak csak akkor felelhetnek meg, ha programjuk összeállításánál szem előtt tartjuk azokat a művelődéspolitikai célokat, amelyeket az ellátandó területeken érvényesítenünk kell. Mi a művelődési autók segítségével végzett munka célja és tartalma?

Alapvetően fontos cél az érintett területek lakosságának világnézeti nevelése. Mivel az itt lakók világnézeti és művelődési szempontból elmaradottak, nevelőmunkánkban elsősorban a fokozatosságra kell ügyelnünk. Az előadásoknak nem szabad elvont fejtegetésekből, elméleti kérdésekből állniuk, a könyvtár a világnézeti nevelés szerepe nem merülhet ki a marxizmus—leninizmus klasszikusainak kölcsönzésében. Inkább az egyszerű és külpolitikai eseményeket színesen, érdekesen tárgyaló előadásokat kell tartanunk, filmmel és hasonló tárgyú könyvekkel illusztrálva, hogy ezzel is elősegítsük a tanyai lakosság látókörének szélesedését.

Fontos cél az általános műveltségi színvonal emelése. A feladat kettős irányú: egyrészt a lakosság ízlésének fejlesztése, másrészt segítségnyújtás az általános ismeretek terjesztésében, elsősorban természettudományos ismeretek tekintetében.

A szakmai ismeretek terjesztése és bővítése — mivel az ellátandó lakosság zömében paraszt — elsősorban mezőgazdasági tárgykörökre kell, hogy kiterjedjen, szem előtt tartva mezőgazdasági politikánk kettősségét: a mezőgazdaság nagyüzemi átalakítását és a belterjesítést.

Az autók munkáját, a munka tartalmát tehát úgy kell meghatároznunk, hogy az érdeklődés felkeltését szolgálja, az olvasás, a könyv megkedvelésére ösztönözzön.

A művelődési autó 1959 nyarán indult útjára, hogy a külterületek és tanyák lakosságát könyvvel lássa el. Akkor izgalommal figyeltük, hogyan fogadja a borsodi tanyák lakossága. Az eddigi munka és az elért eredmények bebizonyították, hogy a művelődési autóra nagy szükség van. 1962 augusztusától a Megyei Könyvtár, az encsi és a sátoraljaújhelyi járási könyvtárak három művelődési autóval közösen látják el ezt a feladatot. Ez a megoldás, több művelődési autó beállítása, előnyt jelent, mert így egy-egy települést gyakrabban kereshet fel a mozgókönyvtár.

Az autó működésének kezdeti adataihoz viszonyítva mind az olvasók száma, mind a kölcsönzött kötetek száma számottevően emelkedett. Az eredmények szívós munkáról tanúskodnak. Nem volt könnyű a feladat:

olyan emberek kezébe kellett könyvet adni, megszeret-
tetni a könyvet, akik eddig nem olvastak rendszeresen,
mert a közelben sem könyvtár, sem könyvesbolt nem
volt. Ma a könyvek iránti érdeklődés a kezdetinek sok-
szorososa. A tanyák életében szinte ünnepnap az autó ér-
kezése. apró és nagy egyaránt ott tolong az autó körül.

Az eredmények bár szépek, de a külterületi lakosság
számához viszonyítva még mindig vannak tennivalóink.
Közismert, hogy a tanyavilág népe fokozottabban van
ráutalva a könyvre, mert távol esik mindenféle műve-
lődési lehetőségtől. A művelődési autó — bár nagy
léptekkel vitte előre a „fehér foltok” felszámolását
mégsem jelenthet végleges megoldást. A jelenlegi út-
viszonyok mellett a tanyák jelentős része az őszi-téli
időszakban megközelíthetetlen. Ez az itt élők részére
azt jelenti, hogy számukra az autó által nyújtott műve-
lődési lehetőségek csak a nyári időszakban hozzáférhe-
tők. A nyári dologidő azonban a mezőgazdasági mun-
kák miatt vonja el a lakosságot az olvasástól, éppen
abban az időszakban, amikor a művelődési autó ezeket
a településeket meglátogathatja. Milyen megoldást kell
találnunk?

A letéti rendszer meghonosítása látszik a legjárha-
több útnak. Hogy az állandó könyvellátást biztosítani
tudjuk, a mozgókönyvtár állományából bizonyos meny-
nyiséget a tapasztalt igények és forgalom alapján —
letétként hagyunk, és ezt a könyvvállományt a művelő-
dési autó helyi megbízottja kezeli, illetőleg forgalmazza
a művelődési autó következő látogatásáig. Ekkor ezt a
könyvvállományt kicseréljük, illetve felfrissítjük. Csak
ezzel a módszerrel tudják biztosítani, hogy könyvhöz
jussanak a tanyák lakói is. Az ismeretterjesztés és film-
vetítés — a népművelési munka másik két ága — is az
autó tevékenysége közé tartozik. Ismeretterjesztő elő-
adások tartása terén megnyugtató tapasztalatokkal
könyvtárunk még nem rendelkezik, mert az előadók
folyamatos biztosítására a járási TIT-szervezettel ez
ideig még nem sikerült szerződést kötnünk, de terveink
és elképzeléseink vannak e téren is.

Az ismeretterjesztő előadásokat egy-két órás műsor
keretébe kívánjuk beiktatni. Az előadások szorosan kap-
csolódnak a műsor témájához és a vetítendő filmhez.
A megfelelő kísérő film beiktatásával az előadásokat

színessé, szemléletesebbé lehet tenni. Az októbertől—
májusig tartó ismeretterjesztő időszakra a következő
tárgykörű programot állítottuk össze:

Utazás a világrőben — Az úríkrek hőstette
Időszerű nemzetközi tájékoztató — Mi újság
a nagyvilágban?

A magyar mezőgazdaság jelene
Mit és hogyan olvassunk? — Legjobb barátunk
a könyv

Az atomenergia békés felhasználása
Egészségünk védelmében
Babonákról mai szemmel.

Egy-egy tanyai településen kb. 3-4 hetenként kerü-
l sor az ismeretterjesztő előadások megtartására, attól
függően, hogy a művelődési autó milyen időközönként
tér vissza.

Színesíteni tudjuk az előadásokat magnetofon fel-
használásával is. Az előadások kiegészítéséül szavalato-
kat, zeneszámokat kívánunk lejátszani. Terveinkben
szerepel az ún. tanyai műsorok összeállítása is, melyek
zeneszámokat, híreket, közgazdasági tudnivalókat tar-
talmaznának, és megszólaltathatnánk az olvasókat is.
Az autó segítségével végzendő ismeretterjesztő munka
szerteágazó, így ezt csak más szervek (TIT, mezőgazda-
sági, egészségügyi szervek) segítségével lehet és kell
megoldani. A könyvtári munka és az ismeretterjesztés
mellett fontos tevékenysége a mozgókönyvtárnak játék-
filmek vetítése is. Eddigi tapasztalataink szerint a leg-
nagyobb népszerűségnek a játékfilmek örvendenek.
Ezért nagyon fontos a megfelelő filmek gondos kivá-
lasztása. A könnyebb érthetőség kedvéért csak magyar
vagy szinkronizált filmeket vetítünk.

Kísérletezünk még a könyvterjesztői és könyvtári
munka összekapcsolásával is.

Segítségét jelent munkánkban a művelődési autó he-
lyi megbízottjainak tevékenysége. A mi munkánk csak
kiegészítője a népművelési tevékenységnek, amit ők
helyben kifejtjenek.

Ebben a szellemben kell munkánkat tovább vinni,
munkáldokni, mert a művelődési autó látogatásai nem
elegendők ahhoz, hogy a népművelés valamikori fehér
foltjain teljesen megszüntessük a kulturális elmaradott-
ságot.

MAK MIHALYNE

Tájékoztató munka a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban

Az MSZMP Központi Politikai Bizottságának 1960-
ban hozott határozata alapján, továbbá a Művelődés-
ügyi Minisztérium 1961. évi utasítása nyomán 1962. áp-
rilis 15-én könyvtárunkban is megalakult a tájékoztató
csoport. E csoport létesítésének célja a megye lakossá-
gának az eddigi közművelődési igényeken túl szélesebb
terjedelmű szakirodalmi ellátása. Ebből következő fel-
adat az ipari és mezőgazdasági termelésben résztvevő
dolgozók szakirodalommal való segítése, továbbá a nép-
művelés területén tartott ismeretterjesztő előadások
előadóinak irodalommal való ellátása, és végül az ön-
képzés és a kutatómunka megkönnyítése.

A tájékoztató csoport négy fővel alakult meg. A tájé-
koztató munka négy nagy területének megfelelően egy
munkatárs a műszaki irodalom propagandájával; egy a
mezőgazdasági szakirodalom propagandájával; egy a
humán irodalom propagandájával; és egy a hely-
ismereti anyag gondozásával foglalkozik. Ezt a szer-
vezeti megoldást találtuk a legmegfelelőbbnek, mivel
már a korábbi években is végeztünk bizonyos tájéko-
ztató munkát, s ezért tájékoztató szolgálatunkat nem
szűkíthettük le csupán a műszaki irodalom területére.

A tájékoztató csoport 1962. évben végzett munkája:

1. A kapcsolatok kiépítése és bővítése az országos
könyvtárakkal:

1961. év végéig mintegy 10 könyvtárral vettük fel
a kapcsolatot. 1962. évben e könyvtárak számát
27-re emeltük. Az országos jellegű könyvtárakon
kívül számos intézeti könyvtárral is kapcsolatot
tartunk. Vállaltuk a kiadványaink kölcsönös meg-
küldését, továbbá könyvtárunk megfelelő publiká-
ciót végez ezen könyvtárak dokumentációs kiadvá-
nyainak megismertetésére és felhasználására. Ezen
könyvtárakkal intenzív könyvtárközi kölcsönzési
kapcsolatunk van.

2. Kapcsolatok kialakítása és együttműködés meg-
teremtése a megye területén levő szak- és közmű-
velődési könyvtárakkal:

Az eredményes együttműködés kialakítása érdeké-
ben tájékoztató kiadványt adtunk ki a megye öt
legnagyobb szakkönyvtárának szolgáltatásairól és
igénybevételi lehetőségeiről. Ezek a könyvtárak a
következők: Nehézipari Műszaki Egyetem Könyv-

tára, Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtára, Diósgyőri Gépgyár Műszaki Könyvtára, Ózdi Kohászati Üzemek Műszaki Könyvtára és a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár. Ezen kiadvány 3000 példányban jelent meg és a jelzett könyvtárak mindegyike saját maga gondoskodott a kiadvány megfelelő publikálásáról.

Megyénk többi könyvtáraival is kiépítjük kapcsolatainkat, ezeket különösen a könyvtárközi kölcsönzés révén tudjuk segíteni.

3. A műszaki szakirodalom propagandája:

Tájékoztató csoportunk elsődleges feladata megyénk termelési profiljának megfelelően az ipar területén dolgozó szakmunkások, technikusok és mérnökök termelési munkájának elősegítése. Ennek érdekében építettük ki kapcsolatainkat a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségével, a TIT-tel, a szakszervezettel, valamint az üzemek műszaki könyvtáraival. Közös együttműködés eredménye az 1962. november 10-e és 16-a között megrendezett Műszaki Könyv és Dokumentációs Kiállítás. E kiállítás rendezésében a következő szervek működtek közre: a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, az MTESZ, a Műszaki Könyvesbolt és a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár. Nagy érdeklődést váltott ki ez a kiállítás, mivel a legújabb magyar nyelvű szakkönyvek és külföldi szakirodalom, továbbá nagy számban szakfolyóiratok és dokumentációs kiadványok reprezentálták az 1962. év technikai szakirodalmának színvonalát.

4. A mezőgazdasági szakirodalom propagandája:

Új kezdeményezés született ezen a téren is. A Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztályával, továbbá a Mezőgazdasági Könyvkiadóval létrehozott együttműködés nyomán az újhuta mezőgazdasági szaktanfolyam hallgatói számára témánként külön-külön szakirodalmi könyvismertető előadásokat rendszeresítettünk. A szaktanfolyam háromhetes szakaszokban képzte ki a mezőgazdasági dolgozókat, az előadásokat minden egyes szakasz alkalmával megismételtük. Ugyanakkor kézikönyvtári anyagot is biztosítottunk a hallgatók számára, továbbá minden egyes előadás alkalmával a témának megfelelő ajánló bibliográfiát is készítettünk az előadók és a hallgatók részére. Ezt a kezdeményezésünket az 1963. év folyamán még tovább bővítjük.

5. A helyismereti anyag gondozása, feltárása és publikálása:

Ez a munkánk teljesen újszerű, viszont igen fontos feladat, mivel megyénk történetével, gazdasági fejlődésével, továbbá kultúrtörténetével foglalkozó szakemberek tudományos kutatói munkáját kívánjuk elősegíteni. A fentiek érdekében kiépítjük kapcsolatainkat megyénk múzeumaival, továbbá a Történelmi Társulattal. 1962. évben megkezdtük egy helytörténeti ankét szervezését az említett szervek-

kel, amelynek megtartására előreláthatóan 1963. II. negyedévében kerül sor. A helyismereti anyag kellő publikálásához mindenekelőtt ezen anyag feltárása szükséges, amely különböző belső adminisztrációs munkát igényel.

6. Bibliográfiák és egyéb kiadványok szerkesztése és kiadása:

Az elmúlt év folyamán nyolcféle ajánló bibliográfiát adtunk ki, egyenként 500—2000 példányban. Ezek között 4 mezőgazdasági jellegű, 1 természet-tudományi jellegű és 3 humán jellegű. A humán jellegű ajánló bibliográfiák a szocialista erkölcsre, a békeharcra és a szocialista szemléletre nevelő műveket propagálták az olvasók számára. Ezenkívül az elmúlt esztendőben kiadtuk a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárba járó folyóiratok 1962. évi katalógusát.

Kiadásra előkészítettük az 1961. évi könyvgyárapodásunk katalógusát, amely csak megfelelő nyomdai kapacitás hiányában nem jelenhetett eddig meg. A munkasakadémiák hallgatói részére a TIT megbízásából 50 féle témából annotált ajánló bibliográfiát szerkesztettünk.

7. Helyi tájékoztatás és irodalomkutatás:

A szakirodalom propagandája nyomán felmerülő igények kielégítése céljából a tájékoztató csoport dolgozói rendszeres készenléti szolgálatot tartanak az olvasóteremben. Az itt felmerülő kérdéseket két irányban elégítik ki:

a) Gyors referenz szolgálat. Olyan igények kielégítését értjük ez alatt, amelyeket könyvtárunk saját könyv- és folyóirat-állományából azonnal ki tudunk elégíteni, illetőleg életrajzi vagy egyéb adatok megválaszolását, melyekhez a helyi segédkönyvtári anyag, illetve katalógusaink is kellő segítséget nyújtanak. 33 esetben adtunk gyors referenz tájékoztatást, mely már túlment az egyszerű felvilágosítás keretein, és konkrét adatokkal segítette az érdeklődő olvasó munkáját.

b) Irodalomkutatás. Ezen az azonnal nem teljesíthető igények kielégítését értjük, mivel ilyenkor az egyes témakörrel kapcsolatosan az irodalomról lehetőleg teljességgel kívánunk tájékoztatást nyújtani. Általában 7—10 napon belül elégítjük ki az ilyen jellegű igényeket. Az elmúlt évben 25 esetben végeztünk irodalomkutatást, és állítottunk össze egy-egy bibliográfiát, ezek a tudományok majd minden területét felölelik.

Munkánk eddigi eredményei még csak megkezdése annak az útnak, melynek végcéljával a megyénkben felmerülő szakirodalmi igények minél teljesebb kielégítését tűztük ki. A tájékoztató csoport — munkájának továbbfejlesztésével — ezen az úton kíván továbbhaladni.

FAZEKAŠ ISTVÁN

Harmadfokú dokumentáció a Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárában

A szakirodalom áradatáról beszélni ma már lassan közhelynek számít. Tudjuk, egyetlen kutató sem gondolhat komolyan arra, hogy a maga szűkebb munkaterületének irodalmát teljességgel figyelemmel kísérsje. Elképzelhetjük, milyen reménytelen vállalkozás ez az üzemi műszaki vezetők számára, hiszen az ő feladatuk elsősorban a termelés irányítása. Nyilvánvaló, hogy az

alacsonyabb munkakörökben dolgozóknál ez a probléma még élesebben jelentkezik.

Röviden tekintsük át, hogyan tájékozódnak az érdekeltek a szakirodalomban.

A szakkönyvekkel kapcsolatos tájékozódás kérdéseivel röviden végezhetünk. Itt a tájékozódást a szakkönyvtárak feldolgozási (katalógusszerkesztési) mun-

kája nagyjából biztosítja, különösen ha a könyvtár új beszerzéseiről jegyzékekben tájékoztatja az érdekelteket.

Részletesebb vizsgálatot igényelnek a folyóiratok, általában az időszakos kiadványok, különösen az idegen nyelvűek. A sok helyen még meglévő körözést nyugodtan elavult módszernek tekinthetjük. Technikai lebonyolítása nehézkes, gyakran „elakad” a folyóirat és éppen ezért csak szűk körben valósítható meg. A nyelvi problémák csak súlyosbítják a helyzetet.

Kétségtelen, hogy a tartalomjegyzékek lefordításával, — mint első fokú dokumentációs tevékenységgel, — a nyelvismereti kérdés bizonyos mértékig megoldódik, a tájékoztatottak köre is bővül, de a folyóirat egyidejű körözése nélkül a tájékozódás mértéke csökken, mivel a referátum nélküli pusztá címfordítás nem nyújt kielégítő felvilágosítást a cikk értékéről.

A másodfokú dokumentációs kiadványok közé tartoznak a ma már klasszikusnak nevezhető szolgáltatások, mint a referáló lapok és a különböző figyelőszolgálatok.

E kiadványoknak is van egy közös hibájuk. Inkább a passzív tájékoztatást szolgálják, tehát a későbbi irodalomkutatásokhoz nyújtanak segítséget. A másodfokú szolgáltatások között egyedül a témafigyelő típus alkalmas az aktív tájékoztatásra, és az így nyert tájékozódás a ráfordított munkaidő szempontjából a leggazdaságosabb.

Marad még egy jelentős probléma. A nyelvismeret kérdése, pontosabban hiánya. Általános tapasztalat, hogy minél hathatósabb a tájékoztatás, annál rohamosabban nő a fordítási igények száma. Egy kérdés-komplexum irodalmának teljes lefordítása azonban a legtöbb esetben felesleges, mivel a tájékozódni kívánó szakemberek még így is sok érdektelen részen kell „átrágni” magát.

A dokumentációs munka határfoka a harmadfokú szolgáltatásoknál a legoptimálisabb. A harmadfokú dokumentációs kiadványok pusztán minőségben haladják meg az első fokú és másodfokú, szorosan véve dokumentációs szolgáltatásokat azáltal, hogy közvetlenül felhasználható anyagot nyújtanak.

Fenti megfontolások alapján szerveztük meg a Lenin Kohászati Művekben a műszaki tájékoztatást. Egy termelői üzem életében — véleményünk szerint — a másodfokú és a harmadfokú dokumentációs munka végzése elengedhetetlen.

A szakemberek általában két irányú tájékoztatást igényelnek:

1. átfogó, több témakört érintő tájékoztatást, és
2. egyes adott témák folyamatos figyelését.

Ezeket az igényeket a másodfokú szolgáltatásokkal maradéktalanul ki lehet elégíteni.

Az üzemi szintű dokumentációs munkának van viszont egy másik igen fontos területe, nevezetesen a műszaki fejlesztési és a távlati fejlesztési feladatok támogatása. Itt van óriási jelentősége a harmadfokú dokumentációs szolgáltatásoknak. Ennél a munkánál már jelentős irodalomkutatást kell végezni, aminek az eredménye legtöbbször igen nagy mennyiségű dokumentum. E dokumentumok feldolgozása, már csak a terjedelmet tekintve is, más módszert igényel. Ez a módszer többféle lehet. Mi a Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárában jelenleg két utat követünk:

1. a kiválogatott és rendszerezett anyag csak lényeges, újat mondó részének fordítását (tömörített fordítás) adjuk ki gyűjtemény formájában,
2. a meghatározott témára vonatkozó válogatott anyagot saját tanulmányban, de kritikai észrevételek nélkül dolgozzuk fel, amit a német „Thematische Studie” mintájára tématanulmánynak nevezünk.

Nyilvánvaló, hogy ezek a tanulmányok komoly szakmai felkészültséget követelnek az összeállítótól, és legjobb tudásunk szerint ilyen munkát, — főleg a 2. pontban említett tématanulmányt — Magyarországon üzemi szinten még nem végeztek.

Az ilyen természetű szolgáltatásokat könyvtárunk „A Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárának dokumentációs kiadványai” sorozatcím alatt adja ki, ez évtől rotaprint sokszorosításban.

Talán érdemes megemlíteni a feldolgozott témák cí-

meit FERENC
MEGYELÉSI VÁROSI
KÖNYVTÁR
M. I. S. K. O. M.

- Megjelentek:
1. Martinkemencék földgáztüzelése. 1960.
 2. Az elektroacél-gyártás fejlődése. 1962.
 3. Pelletezés. (Tématanulmány.) 1963.

Előkészületben, illetve még az 1963. évi tervben:

4. A folyékony acél gáztalanítása.
5. Vasúti gördülőanyagok kovácsolása.
6. Földgáz önkarbullálása SM-kemencében.

NAGY GUSZTÁV

Tájékoztató a Diósgyőri Gépgyár Műszaki Könyvtárának tevékenységéről

Az ipari termelés fejlesztésének érdekében hazánk több helyén a hasonló jellegű üzemeket és vállalatokat összevonják, ezen összevont vállalatok vezetését megszilárdítják, a termelési szervezetet megerősítik, miáltal sokkal eredményesebben tudnak hozzájárulni nemzetgazdaságunk építéséhez. Ennek az elvnek az alapján került sor a DIMÁVAG Gépgyár, a Könnyűgépgyár és a Nehézszerszámgépgyár összevonására 1963. január 1-i hatállyal. Ezt követte természetesen mindhárom vállalat műszaki könyvtárának az összevonása is. A jelenlegi összevont műszaki könyvtárra az eddiginél lényegesen nagyobb feladatok hárulnak. Megfelelő rendszeresben gyorsan kell szolgáltatni a szakirodalmat és a dokumentációt a gyártmányok és technológiai ágazatok széles skálájával rendelkező termelési területek részére. A Műszaki Tájékoztató Iroda — melynek egyik része a Műszaki Könyvtár — propagálja a legújabban beér-

kező szakirodalmat és különböző dokumentációs kiadványokat, sőt saját maga is készít dokumentációt. A felsorolt irodalom, továbbá a beérkező bibliográfiák, fordítások, szabadalmi leírások egyre növekvő anyagának tárolása és nyilvántartása a Műszaki Könyvtár feladata. A könyvtár munkájának növekedését illusztrálja az is, hogy csak a Könnyűgépgyár volt Műszaki Könyvtárának 3600 kötetes könyvvállományát teljesen fel kell dolgozni, korszerűen feltárni, hogy az megfelelően szolgálja az üzem termelését, illetve a dolgozóknak a termelés érdekében felmerülő szakirodalmi igényeit. Ugyanakkor az ehhez szükséges korszerű feltételek hiányoznak. A legnagyobb problémát a szűk könyvtárhelyiség okozza. Jelenlegi könyvvállományunkat a Budapesti Műszaki Egyetem korszerű sakkatalógusa alapján rendezzük. Ez a munka néhány héten belül befejeződik.

Vállalatunk Műszaki Könyvtára részt kíván venni a Borsod megyei szakkönyvtárak együttműködésében. Ennek alapján kapcsolataink kiépülőben vannak a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárával, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárral és a Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárával. Reméljük, hogy ez az együttműködés a műszaki tájékoztatásban eddig végzett munkánk eredményességét jelentősen fokozza.

Néhány statisztikai adattal szemléltetni kívánjuk könyvtárunk 1962. évi munkáját:

A Műszaki Könyvtár látogatóinak megoszlása a következő:

Műszaki dolgozó	60%
Fizikai dolgozó	19%
Adminisztratív és egyéb	21%

Vállalatunk dolgozóinak 17%-a látogatta a Műszaki Könyvtárat, ezen belül a műszaki dolgozóknak 60%-a, a fizikai dolgozóknak 5%, az adminisztratív és egyéb beosztású dolgozóknak 25%-a olvasott műszaki könyveket.

Új színt, illetve kezdeményezést jelent szakirodalmi propagandamunkánkban a szocialista brigádvezetők bevonása a műszaki könyvtár használói közé. Ebben nyújt segítséget részünkre a Szakszervezeti Termelési Bizottság és szakszervezetünk kultúrfelelőse. Reméljük, hogy ennek hatása mutatkozni fog az ipari szakmunkások intenzívebb szakirodalmi olvasatában.

Végezetül ezúton hívjuk fel az érdekeltek figyelmét, hogy néhány nyugati folyóiratot tudunk felajánlani bármely könyvtár részére, mivel az összevonás következtében ezek feleslegessé váltak vállalatunknál. Az alábbi két folyóirat igényelhető tőlünk, mely 1963-ban rendszeresen jár, mivel az előfizetés megtörtént ezekre:

Werkstatt und Betrieb	1 példány
Technische Rundschau	2 példány

Tájékoztatónk nem törekedhetett teljességre, csak néhány gondolatban szeretttük volna közölni, milyen tevékenységet fejt ki könyvtárunk, melynek feladatköre és munkája állandóan bővül, amiről majd később fogunk beszámolni.

KERESZTI BÉLA

Hol tart a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtár a helytörténeti anyag gyűjtése és feltárása terén?

A szocializmus anyagi és technikai bázisának megteremtésével, a szocialista termelő-építőmunka előrehaladásával megnő a tudomány szerepe: „a tudomány közvetlen termelőerővé válik.” A sokoldalúan képzett embernek — a kommunista társadalom építőinek — a nevelése szükségessé teszi az ország termelőerőinek széleskörű tanulmányozását és felhasználását, a dolgozók kommunista öntudatának, aktivitásának és öntevékenységének fokozását.

Az egyes határterületek, megyék és gazdaságföldrajzi körzetek gazdaságának komplex fejlesztése azt kívánja a helyi dolgozóktól, hogy alaposan, átfogóan foglalkozzanak saját vidékük természeti, gazdasági, történeti sajátosságai, anyagi erőforrásaival és a nép tapasztalataival.

A helyismereti irodalommal kapcsolatosan a megyei könyvtárakra — Észak-Magyarországon a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtárra — főfeladatként három:

1. A vidék (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) szocialista építésének aktív segítése, gazdasági és kulturális fejlődésének előmozdítása.
2. A hazafiság és a szocialista haza iránti szeretet érzésének kifejlesztésére, továbbá a szülőföld megbecsülésére, természeti kincseinek és műemlékeinek védelmére való nevelés.
3. A természeti kincsek feltárásával és felhasználásával, a vidék történetének és kultúrájának tanulmányozásával foglalkozó kutatók, intézmények, szervezetek támogatása.
4. Az ipar, a mezőgazdaság, a tudomány és a kultúra terén szerzett jó tapasztalatok terjesztése.

A helyismereti irodalom fogalmába tartoznak mindazok a sajtótermékek, tehát könyvek — helyismereti jellegű időszaki kiadványok — a helyi és a központi időszaki és folyamatosan megjelenő kiadványokból származó cikkek, térképek, plakátok, rölapok — melyek teljes egészükben, vagy részben Borsod-Abaúj-Zemplén megye vidékével — annak kiváló személyeivel foglalkoznak, tekintet nélkül megjelenési helyükre.

„Helyi kiadványok” fogalmába viszont: a megyében megjelent könyvek, brosrák, rölapok, plakátok tar-

toznak — tartalmukra való tekintet nélkül. Idetartoznak még a megyében megjelent vagy megjelenő időszaki, illetőleg folytatólagosan megjelenő kiadványok is.

Az utóbbi években szerte az országban föllendült a könyvtárak helyismereti tevékenysége.

Nálunk is történtek már korábban is lépések a helyismereti irodalom gyűjtésére és feltárására, de tevékenyen csak az 1962. év utolsó negyedében kezdődött meg a munka.

Könyvtárunk könyvanyagából mintegy 5000 kötet a helyismereti anyag, olyan értelemben, hogy a megye természeti világára, történetére, forradalmi hagyományaira, népszokásaira és egyéb emlékeire vonatkozik. Idetartoznak a helyi szerzők művei, illetőleg helyi kiadványok, nyomdatermékek.

Ezekről külön katalógusa is van a könyvtárnak:

1. Megyénkben működő vagy egykor működött (helyi) nyomdák szerint.
2. Topográfiai, illetve helyi szerzők művei szerinti betűrendes.
3. Témászerinti (szakrendes).

Mivel a helyismeret szempontjából nemcsak a könyvek fontosak, de az egyéb dokumentumok, — így a periódikák: újságok, folyóiratok is, — ezekből 1956 óta rendszeresen figyelmet végzünk és ún. tájcekk-katalógusban tárjuk fel folyamatosan a megyei, illetve országos lapokban megjelent jelentősebb (a megye gazdasági életére, történetére, forradalmi hagyományaira, népszokásaira és természeti világára vonatkozó) cikkeket. Ebben a tájcekk-katalógusban nemcsak Borsod-Abaúj-Zemplén megyére, hanem Heves és Nógrád megyékre vonatkozóakat is feltárjuk és feltárjuk.

A cikkek megtalálhatók:

1. Szerzők szerint betűrendben.
2. Tárgyszavak szerinti betűrendben.
3. Témászerinti szakrendben.

Megkezdjük egyéb dokumentumok feltárását is: képesképek, képes-levelezőlapok, melyek eseményekről, tájakról, épületekről, nevezetes személyekről készültek. Később majd sor kerül a kisnyomtatványok, prospektu-

sok, meghívók, gyászjelentések, röpiratok, plakátok és színlapok feldolgozására is.

Ezek gyűjtését részben már régebben megkezdtük, mert kötelempéldányként megkapjuk őket a nyomdától.

A helyismereti tájékoztatás segítésére felfektettünk képlelhelykatalógust, amely a könyvtár állományában levő eredeti fényképek és feldolgozott nyomtatott anyagban előforduló valamennyi kép leírását tartalmazza.

Ugyancsak a helyismereti tájékoztatást szolgálja a megye és Miskolc város repertórium, mely az 1700—1900-as megyei vonatkozású cikkek címléírásait tartalmazza.

Minderről 1962. november 4-én a helyi sajtóban tájékoztatást adtunk. Ugyancsak az Északmagyarország

1963. február 3-i számában felhívtunk mindenkit (közületek, intézmények, vállalatok, magánosok), akinek birtokában bármilyen dokumentum van, mely helyismereti vonatkozású — ajánlja fel könyvtárunknak ajándék vagy megvétel céljára.

Márciusban a Sárospataki Múzeum, a miskolci Haza-fias Népfront és a Megyei Levéltár közreműködésével Sárospatakon ankétot rendezünk, melyre meghívjuk a megyénkben élő helytörténeti kutatókat és az illetékes szervek képviselőit, — tőlük szeretnénk hallani ugyanis: mi az igényük e téren. Az igényeknek megfelelően irányítja majd a könyvtár a továbbiakban helyismereti anyagának gyűjtését és feltárását.

KLUGER LÁSZLÓNÉ

Tájékoztató munka a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár gyermekkönyvtárában

A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár gyermekkönyvtáráról és szolgáltatásairól már több ízben is közölték cikket a könyvtár dolgozói. Olvasóink e cikkek alapján ismerik könyvtárunk méreteit, helyiségét, forgalmát és egyéb mérőszámait, rendezvényeit, valamint az itt folyó egyéb természetű munkákat. Ebben a cikkben a gyermekkönyvtár munkájának arról a területéről szólok, amelyről eddig még nem számoltunk be. Ez a munkaterület a gyermekkönyvtár tájékoztató szolgálata.

Tájékoztató szolgálat, ez a megfogalmazás talán túl komolynak, kissé idegennek hat a gyermekkönyvtári fogalom belül, de a tények segítségünkre vannak a bizonyításban és önmagukért beszélnek. Évek során a rendszeresen visszatérő és felmerült igények kielégítése céljából jött létre a gyermekkönyvtári tájékoztató munka és alakult ki különböző formája. Az igénylők túlnyomórészt felsőtagozatú általános iskolai tanulók azok szaktanárai, s a harminc általános iskola pedagógusai, akikkel együttműködésünk már több év óta fennáll és segítségadásunk állandó jellegű munkánk minden területén.

A gyermekkönyvtár tájékoztató munkája kicsiben tükrösképe a felnőtt olvasóknak nyújtott szolgáltatásoknak. Könyvtárunk dolgozói a kölcsönzési munka folyamán állandóan adnak felvilágosítást olyan kérdésekre, melyet élőszóban, telefonon avagy levélben tesznek fel olvasóink. Nincs nyilvántartásunk arról, hogy hány ízben kértek tőlünk különböző adatot, de annyi bizonyos, hogy a mai gyermekek igen sok irányban érdeklődnek, és sokszor egész alapos irodalomkutatást kell végeznünk, hogy a teljes értékű választ meg tudjuk adni. Ezek a kérdések a legszerteágazóbb, a legkülönbözőbb témákat ölelik fel; irodalommal kapcsolatosak (pl. írói életrajzok, életrajzokkal kapcsolatos ténysszámok megkérése, regényhősök megnevezése); történelmi évszámok utáni érdeklődés; politechnikai oktatásokon felmerülő műszaki, rádiótechnikai problémákra keresendő válasz; sporttal kapcsolatos eredményszámok... és ki tudná valamennyit felsorolni! Ezekre a kérdésekre lelkiismeretesen kell választ adni, a feladat tehát nem mindig egyszerű.

A tájékoztatás folyamán a könyvtáros nem tud azonnal teljes értékű választ adni a felvetett igényekre, ilyenkor egy pár napi keresési idő után az irodalomkutatáshoz nyúl. Ez alatt nem tudományos értékű irodalomkutatást értünk, — erre a Megyei Könyvtár tájékoztató szolgálata a hivatott, — hanem mindenkor az igénylők felkészültségére alapozzuk a téma kidolgozását. A tanulókon kívül az irodalomkutatási igény nálunk a leggyakrabban a pedagógusok részéről adódik, a legtöbbször keresett téma a tanítási órákhoz keresendő

anyag vagy a rendezvényeikhez szükséges ifjúsági, ill. gyermekműsor összeállításának igénye. A téma megnevezésére stencilezett tudakozólap kitöltését kérjük:

II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Gyermekkönyvtára
Miskolc, Szabadság tér 3. Telefon: 35-720.

Kitöltés előtt kérjük elolvasni a túloidali tájékoztatót!

T U D A K O Z Ó L A P

Milyen alkalomból vagy rendezvényre kér összeállítást?

Fiúk, lányok, vegyes osztály vagy csoport részére kéri?

Hány éves tanulók részére?

Mikor kívánja a rendezvényt tartani?

Az udakozó neve, foglalkozása:

Melyik iskolában tanít?

Miskolc, 196.....

aláírás

A gyermekkönyvtár évről évre folyamatosan készíti az általános iskolák pedagógusai részére különböző bibliográfiákat. Ezeket abból a célből küldjük az iskoláknak, hogy a tanárok munkáját megkönnyítsük, a tanításuk folyamán felhasználhassák, mint ajánlott irodalmat vagy segédeszközt a különböző szakköri munkához. Ajánló jegyzéket készítünk a gyermekkönyvtár új könyvbeszerzéseiről, az iskolai könyvtáraknak megvételre ajánlott könyvekről (ezek a könyvek főleg pedagógiai szempontból ajánlottak) továbbá bibliográfia készül a nemzetközi ünnepek és nevezetesebb évfordulók alkalmára rendezendő műsoros estekhez (szavaltatok, énekszámok, kisebb jelenetek). Külön ajánló jegyzék ismerteti — elemezve — a könyvtárunkban megtalálható Gyermekszínpad-sorozatban belül közölt színdarabokat (szereplők száma, korosztály megjelölése, időtartam és a rövid tartalom közlésével) irodalomtörténeti bibliográfia készült „Költőink kapcsolata Miskolccal” címmel; helytörténeti bibliográfia „Miskolc város kialakulásának rövid története” címmel, természetesen a VII—VIII. osztályos tanulóknak megfelelő szinten. Rövid, tájékoztató jellegű jegyzéket adtunk ki a „Történelemtanítás az általános iskolákban, osztályonként” címmel. Ezenkívül alkalmi bibliográfiákat készítünk külön igényekre, pl. a „Tanácsköztársaság ifjúsági irodalmáról” stb. A több éves tapasztalat azt bizonyítja, hogy pedagógusaink és kis olvasóink igen hasznosnak

vélik a tanítás, illetőleg a tanulás terén ezeket a sokszorosított kiadványainkat, igénylik és várják ezeket a számukra igen hasznos szolgáltatásokat. Az olvasóteremben a kölcsönzők részére kézikönyvtárat létesítünk, ahol a különböző segédeszközöket maguk az olvasók is kézbevehetik, kutathatnak bennük. Az Új Magyar Lexikon, a Világtalasz, az Állatok gyűjtése, az Autótípusok, Művészettörténeti ABC, Ötszáz kép Magyarországról stb. kézikönyveket mindennap használják.

Az eddigi bevált módszerek és az évek tapasztalatai alapján a tervünk az, hogy továbbra is rendszeresen segítsük az általános iskolák pedagógusait és tanulóit különböző kiadványainkkal. Még alaposabban és még többet foglalkozunk az ifjúsági irodalom sokrétű, szer-teágazó, színes és szinte minden fogalmat felölelő területével, állandóan képezve magunkat, hogy minél több igényt kielégíthessünk.

Dr. BENKŐ CSABÁNÉ

„Becsület“ könyvtár

Érdekes kezdeményezés született a Borsod megyei Állami Építőipari Vállalat I. sz. központjában Miskolcon. Mindössze 70 ember dolgozik itt, közülük sokan szeretnek olvasni, de a vállalat selyemréti munkásszállóján működő, közel 2000 kötetes könyvtár távol esik a központtól. Ezért az Építők Megyei Könyvtára elhatározta, hogy a dolgozók kérésére itt is létesít letéket. Közben felmerült a kérdés, hogy érdemes-e néhány ember kedvéért külön könyvtárat működtetni: gondot okozott a könyvtáros személyének és a kölcsönzés időpontjának kijelölése is. A kényszerítő körülmények olyan megoldást kívántak, mely az első hallásra idegenkedést váltott ki az SZMT vezető könyvtárosaiból is, de később a gyakorlatban remekül bevált, és most már az eleinte aggályoskodók elismerését is kivívta.

1962 februárjában a vállalat ebédlőjében 120 kötet könyvet helyeztünk el raktári rendben, könyvjegyzékkel és kölcsönző füzetrel. Könyvtáros nincs. A kölcsönzés megkezdése előtt a személyzeti osztály vezetője, aki a könyveket átvette az Építők Megyei Könyvtárától és kezdeményezője volt az ügynek, röpgyűlésre hívta össze a dolgozókat. Bejelentette, hogy az ebédlőhelyiségben könyvtár nyílt, ahol kölcsönözni lehet napközben és ebédszünetben. A könyvszekrény állandóan nyitva áll, bárki tetszés szerint választhat belőle könyveket. A kiválasztott könyveket mindenki beírja saját nevére a kölcsönzési nyilvántartó füzetbe, és szabályszerűen aláírja a könyvek átvételét. Amikor a kölcsönzési határidő lejárt, a dátum bejegyzésével igazolja a könyvek visszahozatalát.

A „becsület” könyvtár nagy népszerűségnek örvend. Rövid idő alatt 35 ember írta be magát, a kölcsönzési nyilvántartást mintaszerű pontossággal vezetik, a lejáratú dátumokat betartják. A könyvtár anyagát két hónap múlva cserélni kellett. Minden olvasó tudja, hogy

az új módszer sikere az ő gondosságán áll vagy bukik. Az előlegezett bizalommal nem élnek vissza, erről a többszöri ellenőrzés folyamán meggyőződünk. A vállaltól való kilépés esetén önként leadják a könyvet, az elveszett könyvtári könyveket pedig megveszik.

Az elmondottak után felvetődhet az, hogy mindez elmentmond a könyvtári állományvédelem szabályainak. Pedig az Építők Megyei Könyvtárának állományvédelmi módszereire nem jellemző a liberális kezelésmód. Talán egyedülálló az építőipari szakszervezeti könyvtárak között, ahogyan az elveszett könyvek árának megtérítését végezzük. Idő és munkaerő hiányában nem tudunk minden esetben személyesen eljárni a könyvhiányok ügyében. Az építőiparban gyakori munkaerővándorlás következtében jóval nagyobb a könyvelvessés lehetősége, mint az állami könyvtárhálózatban, vagy akár a többi szakmánál, és a kártérítés behajtása is nehezebb. Ezért a könyvhiányokat bírósági úton térítettjük meg az illetékes építőipari vállalatokkal. Könyvtári szerződésünk és a mindenkor felmutatott bizonyítékaink alapján a bíróság valamennyi esetben helyt adott követelésünknek. 1961-ben például a perelt vállalatok összesen 10 000 forint összegű kártérítést fizettek meg a vállalat hibájából elveszett könyvekért az Építők Megyei Könyvtárának. A peresítéseket megyei szakszervezetünk társadalmi munkás jogásza végzi.

Az a véleményünk, hogy a könyv, a szocialista tulajdon fokozott védelmet igényel, és mi ezt a védelmet, ha kell, radikális módszerekkel is biztosítjuk, de nem riadunk vissza a körülmények és a célszerűség diktálta újszerű lehetőségektől még akkor sem, ha azok az eddigi gyakorlattól merőben eltérnek, de megvalósításra érdemesek, mert munkánkat megkönnyítik, egyszerűbbé teszik. Ezért tervbe vettük, hogy módszereinket egyéb helyeken is bevezetjük. TERI TAMÁSNE

Könyvtári munka — könyvtári gondok a mezőcsáti járásban

Járásunk könyvtári munkája és eredményei Borsod megyei viszonylatban — mint az lapunk korábbi számainak statisztikái kimutatásából is kitűnik — nem a legjobb, de nem is a legrosszabb. A könyvtári munka minden ágazatában igyekeztünk köteleességünknek eleget tenni, s az egyre fokozódó követelményeknek tőlünk telhetően megfelelni.

Könyvtári munkánk általános hiányosságai ugyanazok, melyek általában a könyvtári tevékenység során napjainkban mutatkoznak (olvasótáboron belül a felnőttkorúak kis számaránya, a munkás-paraszt olvasók csekély száma stb.). Bár ezek a problémák is elsődrendű fontosságúak, most mégsem éről kívánok szólni, hanem elsősorban a könyvtári érel erőteljes fejlődése során adódó, főként hálózati jellegű kérdésekről.

Hogyan állunk e téren járásunkban?

A tanácsi kezelésbe adott községi könyvtárak anyagi fejlődése az elmúlt két évben hatalmas iramot öltött. A könyvvállomány gyarapodása nagymérvű, a pénzügyi téren még imitt-amott mutatkozó huzavona ellenére is. Ez természetesen nagyon örvendetes tény, s országos szinten is kitűzött feladat. Ebből következik azonban a könyvtári munka összes többi problémája, melyek szinte törvényszerűen vetődnek fel az állománygyarapodás kísérőjelenségeket és sürgetően követelik a megoldást. Ilyen: egyre gyarapodó könyvvállomány megfelelő elhelyezése (szekrény és pole), az önálló könyvtárhelyiség biztosítása, a megfelelő berendezési tárgyak beszerzése, s végül, de nem utolsósorban a könyvtáros személyének képzettsége és dotálása.

Ezek már korántsem mutatnak járásunk területén — de gondolom másutt sem — olyan örvendetes és biztató

képet, mint maga a könyvállomány gyarapodása. Az országos szintű rendelkezés értelmében a mezőcsáti járásban 1963-tól kezdődően Emőd községben önálló községi könyvtár nyílik, egész napos függetlenített munkájával, Tiszakeszi községben pedig félnapos munkaerőt sikerült az 1962. év III. negyedévével kezdődően beállítani.

E két helyen, tehát járásunk második és harmadik legnagyobb községében, ha még nincs is teljesen rendezve, de rövidesen megoldást nyer a könyvtár életképes működésének és fejlődésének kérdése.

Egyre sürgetőbb problémák jelentkeznek viszont járásunk többi községében, elsősorban a nagyobb lélekszámúaknál. Többségük ugyan rendelkezik a normális könyvtári élethez nélkülözhetetlen önálló könyvtárhelyiséggel, szekrényvel és más berendezési tárgyakkal is, azonban e téren és más vonatkozásban is, bőven akad még tennivaló. A jelenlegi kis könyvtárhelyiségek, a néhány könyvszekrény a gyorsütemű állománygyarapodás következtében rövidesen szűknek bizonyul. Főként az utóbbi, tehát a könyvek elhelyezésének biztosítása vár sürgős megoldásra. Nagyobb községekben a gyarapodó állomány részére szinte minden évben vásárolni kellene egy könyvszekrényt. Ez pénzügyi vonatkozásban is keresztláthatatlan, de célszerűtlen is lenne. Itt csak a könyvespolcok alkalmazása segíthet. Ez viszont az eddiginél nagyobb, tágasabb könyvtárhelyiséget igényel. Jobbak a kilátások ott, ahol önálló helyiség áll rendelkezésre. Sajnos azonban, még olyan községben is, mint Tiszapalkonya vagy Tiszaszederkény sincs, vagy csak ideiglenes, korszerűtlen stb. otthona van a könyvtárnak. Jónéhány egyéb községben is hasonló a helyzet. Gelej községben pl. a könyvtári szekrények egy olyan általános iskolai tanteremben vannak elhelyezve, ahol délelőtt, délután tanítás folyik, Tiszadorogmán a könyvtáros magánlakásában helyezték el a könyvtárat stb.

Az anyagi-gazdasági jellegű kérdések mellett — mint már említettem — felvetődik a könyvtáros személyének, szakmai képzettségének, s pénzbeli dotálásának kérdése is. Ki legyen a községi könyvtáros? Milyen végzettség és képzettség (általános műveltség) kívánható meg tőle? Elegendő-e a jelenlegi pénzbeli ellenszolgáltatás munkájukért?

A szakmai képzettség tekintetében ma még talán elegendőnek mutatkozik az az intézkedés, melyet járásunk területén igyekszünk végrehajtani, mégpedig, hogy a községi könyvtárosok legalább alapfokú szakmai vizsgát tegyenek. Nagyobb községek esetében, s távlatilag nézve még a kisebb községeknél is, véleményem szerint azonban az ilyen fokú végzettség sem tekinthető megfelelőnek. Néhány könyvtárunkban már a közeljövőben szükség lenne középfokú képesítésű könyvtárosra. Reméljük, a jövőben lesz mód és lehetőség, ha csak korlátozott mértékben is arra, hogy néhány községi könyvtárosunk megszerezhesse ezt a végzettséget.

Községi könyvtárosaink általános műveltsége többsé-

güknél kielégítő szintű. Van azonban olyan könyvtárosunk is, akiről ez még nemigen mondható el. Arra törekszünk, hogy minden községi könyvtárosunk rendelkezzen a munkájához feltétlenül kívánatos, legalább középszintű általános műveltséggel. Ahol ilyen kérdés merül fel, ott a könyvtár fejlődése érdekében határozott intézkedést teszünk.

A könyvtáros személyére vonatkozóan az álláspontom az, hogy a könyvtáros lehet bármilyen főfoglalkozású egyén (bár tapasztalatom szerint azért mégis legjobb, ha pedagógus), ha megfelelő általános műveltséggel rendelkezik, szereti a könyveket, az olvasást, és igyekszik elsajátítani az alapvető könyvtárosi tudnivalókat. Egyszóval: rátermett ember. Szinte mintaszerűen jó könyvtáros Nemesbikk községben Bódogh Ernő kántárs, aki nem pedagógus, hanem mezőgazdasági dolgozó és nyolc általános iskolai végzettségű, feladatát mégis kitűnően látja el, a fentebb említett követelményeknek teljes mértékben megfelel.

Az állománygyarapodással és általában a könyvtárfejlesztéssel egyidőben jelentkezik a könyvtárosi tiszteltéj mértékének problémája is. A múlt évi, de az elkövetkező évre tanácsi költségvetésekben erre a célra előirányzott összegek ugyanis, véleményem szerint, nem nyújtanak méltányos ellenszolgáltatást a községi könyvtárosok által végzett, s méginkább a megkívánt munkának. Ez az ellentmondás a következő időben még fokozódik. Az állománygyarapítás terén (a fejlesztési elvek szerint) ti. lassan odafejlődünk, hogy pl. még járásunk kisebb községeiben is 1000 kötetes vagy azt megközelítő kötettségű könyvállományunk lesz. A nagyobb kötettszámmal együtt növekszenek a könyvtáros munkafeladatai is. Több az adminisztráció, katalógizálás, át kell térni a kártyás kölcsönzésre, nagyobb a megrendelések száma stb. E munkához mi, járási könyvtári dolgozók ma még igen jelentős segítséget tudunk nyújtani a községi könyvtárosoknak, később azonban ez szinte lehetetlenné válik a tennivalók nagy tömege miatt. Önállóan kellene tehát könyvtárosainknak végezniük ezt a nem is kevés munkát.

De vajon a jelenleg kapott tiszteletdíjért elvárható-e tőlük ez az egész embert kívánó munka jó és maradéktalan elvégzése? Úgy gondolom, jó, és ami ezzel együtt jár, eredményes munkát csak akkor remélhetünk könyvtárosainktól, ha ezért megfelelő erkölcsi, s nem kevésbé anyagi ellenszolgáltatást is kapnak.

A könyvtár intézmény jellegéből adódik, hogy a megfelelő számú könyvállomány és egyéb gazdasági jellegű feltételek biztosítása mellett is csak úgy tudja feladatát a tudatformálás területén betölteni, ha a könyvtáros személye erre alkalmas, és ő is érzi munkájának jelentőségét és anyagi kihatású megbecsülését. A szocialista közműveltség terjesztésének végeken harcoló igen fontos katonái a községi könyvtárosok.

PÁSZTOR KÁROLY

Békéscsabai tapasztalatok

Miskolcon a Megyei Könyvtárban voltam konzultáción, amikor meghallottam, hogy Békéscsabára küldenek, hogy az ottani könyvtár dolgozóival cseréljük ki a tapasztalatainkat, tanuljunk egymástól.

Ez a közlés végtelen öröömre szolgált, mert a békéscsabai Megyei Könyvtárban a szabadpolcos kölcsönzés egy éve működik, az olvasóközönség nagy meglepedésére, a mi könyvtárunkat viszont most alakítják át szabadpolcossá.

Magát a könyvtárat a céltudatos modernség jellemzi. Munkájukban és megvalósított elképzeléseikben nagyon sok követésre méltó és praktikus dolog van. Érdekes a színes kölcsönzési rendszerük, mely az általában használatos kölcsönzési rendszertől teljesen eltér. A személyi lapokat egy helyen tartják, növekvő számsorrendben, függetlenül a lejárati időtől. A lejárati idejét a személyi lapokba helyezett színes „lovasság” jelzik. Nem naptári napokra kölcsönöznek, hanem hetekre. A köl-

csönzés ideje két hét. Előre meghatározott sorrend szerint minden hétnél más jelző a színe. Hetenként a lejártaikat kiszedik és az első, második vagy harmadik felszólításnak megfelelő színű „lovast” helyezik a személyi lapokba.

Az ifjúsági kölcsönző munkája nagyon vonzó. Itt a fiatalok nemcsak könyveket kapnak kölcsön, vagy helybeli böngészésre, hanem a könyvtár különböző sarkiban játszhatnak, tanulhatnak vagy diafilm-vetítést nézhetnek.

Sok gondot fordítanak az ifjúsági olvasótábor növelésére. Az ifjú olvasók körében nagyszabású toborzóversenyeket rendeznek, melyen a legtöbb olvasót toborzók különböző díjakat kapnak. A díjak — könyvek, játékok — előre ki vannak tűzve.

A diafilm elkeveredését megakadályozzák azzal, hogy leltározáskor a dobozon kívül, a film egy üres részére is bekarcolják a leltári számot.

Tapasztalatom szerint a szabadpolcos megoldás a könyvtári munkában és a könyvtáros életében új fejezetet jelent. Téves nézetekkel szemben a könyvtáros nemcsak „ruhatáros”, hanem az olvasó közvetlen segítőtje is. Több ideje van foglalkozni az olvasókkal, véleménykutatással. Bővebb alkalma nyílik arra, hogy segítséget nyújtson az olvasóknak olvasmányaik kiválasztásához.

Ezeket az itt felsorolt módszereket itthon, az átalakít-

tott szabadpolcos könyvtárunkban szeretnénk a helyi adottságoknak megfelelően bevezetni.

DICSI ÁRPÁDNÉ

Pályázati felhívás

Az Építők Borsod megyei Könyvtára irodalmi pályázatot hirdet az alábbi műfajokban:

Kisregény:	I. díj:	2200 Ft
	II. díj:	1200 Ft
Novella:	I. díj:	1200 Ft
	II. díj:	800 Ft
Vers:	I. díj:	800 Ft
	II. díj:	400 Ft

A pályázat jelígis.

A pályaművek tartalmazzák az építőmunkások megváltozott életkörülményeit, az építőmunka szépségeit, egyének, munkahelyi, kollektívák, szocialista brigádok tevékenységét. Mutassák be az írók és az építőmunkások szerepét a szocialista társadalom építésében és a szocialista emberré válásban. A műveket 1963. április 30-ig lehet beküldeni az Építők Megyei Könyvtára, Miskolc, Selyemrét, EM. Szálló címre.

HÍREK

Mád községben megalakult a Könyvbarát Akcióbizottság. Az akcióbizottság megtárgyalta a községi könyvtár fejlesztési tervét. Célkitűzései:

1965. december 31-re 550 olvasót szerveznek.
- a) a könyvvállományt 1200-ról 4300-ra növelik.
 1. Megszervezik az utcánkénti olvasótoborzást.
 2. decemberben műsoros irodalmi estet rendeznek.
 3. Mesedélelőttöket és ifjúsági könyvankétokat rendeznek.
 4. A József Attila Olvasómozgalmat kiszélesítik.
 5. Olvasóaktíva-hálózatot építenek ki.
- b) 1. A tsz 84 kötetből álló könyvtárát átadják a községi könyvtárnak. (Megtörtént, értéke: 1750 forint.)
 2. Könyvbált rendeznek. Várható bevétel 1500—2000 forint, melyet a könyvtár szépítésére használnak fel.
 3. Az állami hitelen kívül községfejlesztésből is gyarapítják a könyvtár állományát.

Ezenkívül a könyvtár jobb elhelyezését, a berendezés kiegészítését tűzték még ki célul.

*

A könyvbarát napokon 207 új olvasó iratkozott be a sátoraljaújhelyi járás területén a községi könyvtárakba, a beiratkozottak 70 százaléka felnőtt dolgozó. A könyvbarát napokon közel 1000 kötetet kölcsönöztek a községi könyvtárakból.

*

A Sátoraljaújhelyi Vasipari Ktsz minden évben beiratja dolgozóit (70 dolgozót) a járási könyvtárba. A szabó ktsz felajánlotta könyvvállományát a járási könyvtárnak; a gimnazista olvasók kötelező olvasmányait több példányban is megvásárolja, s átadja a járási könyvtárnak.

Erdőbényén is megalakult a Könyvbarát Akcióbizottság. Tervében szerepel az olvasók számának emelése, a könyvvállomány gyarapítása és a könyvtár berendezésének kiegészítése.

Az olvasók számának emelése érdekében az alábbiakat tervezik:

1. Olvasóterképét készítenek, melynek alapján tervszerű olvasótoborzást végeznek.
2. Évente műsoros irodalmi estet rendeznek.
3. Három alkalommal rendeznek író-olvasó találkozót.
4. Évente megrendezik a „Könyvbarátok” napját.
5. Szavalóversenyek, könyvkiállítások, mesedélelőttök rendezése szerepel még a tervben.
6. A József Attila Olvasómozgalmat megindítják.

*

Taktaharkány községben a tanács 2000 forinttal támogatta a könyvtárat. Az összegből könyvvállányt csináltattak és könyveket vásároltak.

*

Az Olaszliszakai Községi Tanács a könyvbarát napon tartotta meg a vb-ülést. A beszámoló után a tanácsülés megszavazta a községi könyvtár helyiségének rendbehozatalát, a berendezés kiegészítését, a könyvtár 1963-ban szabadpolcos kölcsönzésre tér át.

*

1963-ban 17 község tér át szabadpolcos kölcsönzésre a sátoraljaújhelyi járás területén; jelenleg csak két könyvtár dolgozik ezzel a módszerrel.

*

Komlóska község könyvtárosa elkészítette a község olvasóterképét, és minden héten előre elkészített terv szerint folyik az olvasók szervezése, a családok látogatása.

J. Horváth László, a „vidám” mezőgazdasági könyvek írója Karcsán és Újhatán a mezőgazdasági tanfolyamon tartott előadást.

Karcsán a legjobb olvasók kettes-hármas csoportokban keresték fel a község dolgozóit. Háziól házra árusítást rendeztek. 97 darab könyvet adtak el 350 forint értékben. Elbeszélgettek a dolgozókkal, meghívták őket a községi könyvtárba.

Gönc községben az 1963-as évre 41 000 forintot biztosítottak könyvtári célokra.

Cigánd községben Fábián Zoltán találkozott az olvasókkal és hosszú, estébe nyúló beszélgetést folytattak a mai magyar irodalomról. Ezen a napon tartotta a községi tanács kibővített vb-ülését, melyen a könyvtári munkát tárgyalták meg. A vb-ülésen részt vettek a termelőszövetkezet vezetői is. A könyvtár egész napon át nyitva tartott, 210 kötet könyvet kölcsönöztek.

Az encsi járási tanács vezetői nagy gondot fordítanak a községi könyvtárak szekrényproblémáinak megoldására. Az év végi megtakarításokból 75 000 forintot kapott a járási könyvtár szekrényvásárlásra. Ebből az összegből 30 szekrényt vásároltak a községi könyvtáraknak.

Az encsi járásban egyre több termelőszövetkezet fejleszt a községi könyvtár könyvvállományát. A kulturális alapból eddig Alsóvadász, Abaújdevecser, Abaújszolnok, Alsógagy, Beret, Gagybátor, Göncruszka, Hernádszentandrás, Ináncs termelőszövetkezetei 15 000 forintot fordítottak könyvtártámogatásra.

Az encsi járási könyvtár és a községi könyvtárak együttes költségvetése az 1963-as évben csaknem 1 millió forint.

Kishután a községi tanács v. b. tagjai keresték fel a családokat a könyvbarát napokon, több dolgozó iratkozott be ez alkalommal a könyvtárba.

CIKKEINK SZERZŐI

- Bárdos Józsefné, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár csoportvezetője,
- Dr. Benkő Csabáné, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa,
- Béres Bertalanné, a Gagybátori Községi Könyvtár vezetője,
- Dicsi Árpádné, a Sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár munkatársa,
- Fazekas István, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár igazgatóhelyettese,
- Gáspár Mihály, a Miskolci Városi Könyvtárak igazgatója,
- Hubai László, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár csoportvezetője,
- Kereszti Béla, a Diósgyőri Gépgyár Műszaki Könyvtárának vezetője,
- Kluger Lászlóné, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa,
- Mák Mihályné, a Sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár igazgatója,
- Nagy Ernő, a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának osztályvezetőhelyettese,
- Nagy Gusztáv, a Lenin Kohászati Művek Műszaki Könyvtárának vezetője,
- Pásztor Károly, a Mezőcsáti Járási Könyvtár munkatársa,
- Téri Tamásné, az Építők Megyei Könyvtárának vezetője,
- Varga Gáborné, a Megyei Tanács V. B. elnökhelyettese.

A II. RÁKÓCZI FERENC KÖNYVTÁR
NYITVATARTÁSA:

Felnőtt kölcsönző: hétfőtől péntekig 11—19 óráig.

Felnőtt olvasóterem: minden hétköznap 11—20 óráig.

Gyermekkölcsönző és olvasóterem: hétfőtől péntekig
10—18 óráig.

A NEHÉZIPARI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

Kölcsönző

hétfő—péntek 9—16 óráig

szombat 9—13 óráig

Olvasóterem

hétfő—péntek 9—20 óráig

szombat 9—13 óráig

A LENIN KOHÁSZATI MŰVEK MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

munkanapokon 7—15.30 óráig

szombaton 7—12 óráig

A DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

hétköznap 7—15.30 óráig

szombaton 7—12 óráig

AZ ÓZDI KOHÁSZATI ÜZEMEK MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

hétköznapokon 10—17 óráig

szombaton 7—12 óráig